

BOSNA SREBRENA

Službeno-informativno glasilo
FRANJEVAČKOG PROVINCIJALATA U SARAJEVU

Godina LXII • broj 1/2011.

IZDAJE
Franjevački provincijalat
Bosne Srebrene
Zagrebačka 18
BiH-71000 Sarajevo
Tel.: +387 33 722 450
Fax: +387 33 722 451
www.bosnasrebrena.ba
tajprov@bih.net.ba

ODGOVARA
fra Lovro Gavran

UREĐUJE
fra Janko Ćuro

LEKTORIRA
fra Marijan Karaula

DOPISNICI
fra Miljenko Petričević - Sarajevo
fra Ivan Šarčević – Sarajevo
fra Ivan Nujić – Visoko
fra Nikola Matanović – Dubrave
fra Ivica Baketarić – Fojnica
fra Marko Ešegović – Gorica-Livno
fra Danijel Nikolić – Guča Gora
fra Stipo Raštegorec – Jajce
fra Vjeko Tomić – Kraljeva Sutjeska
fra Ivo Bošnjak – Kreševo
fra Velimir Blažević – Petrićevac
fra Mirko Filipović – Plehan
fra Tomislav Brković – Rama-Ščit
fra Joso Oršolić – Tolisa
fra Franjo D. Stjepanović – Tuzla
fra Mijo Šuman – Đakovica
fra Leopold Rochmes – Beograd
fra Zvonko Benković - Podsused

TISKA
Grafički atelje OSKAR, Sarajevo

IZ SADRŽAJA

Provincijalovo pismo braći	3
Iz Generalne kurije	5
Tražitelji Boga, svjedoci Evnadelja u bratskom zajedništvu	5
Iz Provincijalata	9
Godina sv. Klare	9
Sjednica JKPM OFM	11
Raspored duhovnih vježbi	14
Iz tajništva	15
Sporazum o povjeravanju-prihvatanju župa	15
Sjednica članova Ordinarijata i Uprave	16
Susret Uprave i gvardijana	16
Napustili Red i Zajednicu	16
Zapisnici definitorijskih sjednica	17
Nove adrese i brojevi telefona	18
Prilozi	19
Nauk krstijanski fra Matije Divkovića	19
Pravilnik Vijeća za kulturno-znanstvenu djelatnost, izdavaštvo i komunikacije	27
Pravilnik Vijeća za duhovnost i trajnu formaciju	29
Oltar	31
Više nego samo etiketa	33
Iz Provincije	34
Web stranica Teologije	34
Fra Matija Divković može biti primjer svima koji su morali otići iz BiH - on se vratio	35
13. obljetnica smrti fra Vjeke Ćurić	37
40. obljetnica HKM Canberra	39
MRV BIH osudio krađu statue fra G. Martića	42
In memoriam	43
† Ruža Radman	43
Dodatak	44
Fraternitas br. 1, 2, 3 i 4	44

PROVINCIJALOVO PISMO BRAĆI

Samostan sestara Klarisa u Brestovskom

Draga braćo u Kristu i sv. Franji!

Već smo duboko zašli u korizmu i sretna, željno očekivana svetkovina Uskrsa nam je na pragu. Zato vam želim plodne i blagoslovljene preostale dana korizme i SRETAN USKRS SVIMA – svećenicima, časnoj braći, bogoslovima, novacima, sjemeništarcima i svemu vjernom Božjem narodu!

Ova je godina prebogata raznim sadržajima i značajnim događajima, tako da osjećam dužnost da vam napomenem i istaknem barem glavne stvari, iako su vam one uglavnom već poznate, kako ni jednu od njih ne bismo zanemarili i preskočili. Jer ne radi se tu samo o nekom pojedincu od nas, budući da svaki od nas ima iza sebe mnoštvo ljudi koje treba voditi i usmjeravati i koji u mnogo čemu ovise o nama i našim inicijativama. Stoga ako negdje zakažemo mi, teško da će tu štetu nadoknaditi netko drugi.

Još prošle godine smo pisali o **400. obljetnici Nauka krstjanskog fra Matije Divkovića**. Na proslavi te obljetnice intenzivno se radi i još će se dosta toga učiniti: od prigodne akademije na Kovačićima u svibnju, znanstvenog simpozija na Franjevačkoj teologiji na Nedžarićima, pa do objavljivanja Divkovićevih sabranih djela. A i svaki naš samostan i svaka župa može učiniti barem nešto u tom pogledu.

Za mjesec dana, na Cvjetnicu, 17. travnja, započinje **Godina sv. Klare Asiške**. Centar događanja u vezi s 800. obljetnicom pridruženja sv. Klare franjevačkom pokretu za nas će biti Samostan sestara klarisa u **Brestovskom**. Molimo sve gvardijane da angažiraju braću i vjernike na svojim samostanskim područjima da se ova obljetnica proslavi što dostojanstvenije. Neke ideje u vezi s tim donosimo u posebnom članku, u ovom istom broju *Bosne Srebrene*.

Još od Božića 2010. mons. Vinko kard. Puljić na svim važnijim susretima najavljuje održavanje **Sinoda Vrhbosanske nadbiskupije**. Svi ste vi s time koliko-toliko upoznati. Zna da smo tek ušli u prvu fazu pripreme za tu Sinodu, ali je važno da je od samog početka shvatimo ozbiljno. Tema Sinode neće biti samo jedna. Sve što je važno za život Crkve u BiH, legitimna je tema Sinode.

Neke bitne odrednice dat će, dakako, Ordinarijat, ali većina tema doći će s terena: od svećenika, redovnika, redovnica i običnih vjernika. Bitno je od samog početka angažirati sve vjernike, ne samo klerike, redovnike i redovnice, nego i sve kategorije laika – prije svega da se mole za uspjeh Sinode, a onda i da dadnu svoj konkretan doprinos: ideju, podršku, kritiku, prijedlog i pomoć. Jer svi smo jedna Kristova Katolička Crkva – i to jedinstvo želimo pokazati ne samo na Sinodi, nego i u njezinoj pripremi.

Među važnim događajima koji su pred nama, najbliža nam je **beatifikacija sluga Božjega, pape Ivana Pavla II.**, u Rimu, 1. svibnja 2011. Za tu zgodu se organizira hodočašće naših vjernika u Rim. Detaljnije obavijesti o tome objavljene su i na našoj web stranici.

Potom je na redu **dolazak pape Benedikta XVI. u Zagreb**, 4.-5. lipnja 2011. Razlog posjeta je **pastoral obitelji**. U subotu 4. lipnja 2011. bit će molitveno bdijenje mladih. Svečana misa bit će u nedjelju, 5. lipnja 2011. u 10 sati, na zagrebačkom hipodromu. Svako samostansko područje trebalo bi samo za se organizirati hodočašće vjernika u Zagreb na susret s papom. Zagreb nam je blizu i dobro je poznat svima, pa neće biti neke posebne zajedničke organizacije na razini Nadbiskupije.

I na kraju imamo **najvažniji događaj za BiH: beatifikaciju Drinskih mučenica: s. Jule Ivanišević i još četiriju sestara kongregacije Kćeri Božje ljubavi**, koje će proglasiti blaženima kard. Angelo Amato, pročelnik Kongregacije za proglašenje svetaca – u Sarajevu, u Zetri, u subotu 24. rujna 2011., pod sv. misom u 11 sati. Te su službenice Božje služile na Palama kod Sarajeva. Uhapšene su 11. prosinca 1941. i odvedene u Goražde. Tamo su pobijene i bačene u Drinu 15. prosinca 1941. (*Samo je najstarija od njih, koja ih nije bila u stanju pratiti, ubijena 24. prosinca 1941.*). To su prve blaženice sestara KBLJ, i prve koje se proglašavaju blaženima, a živjele su, radile, mučene i umrle na našem terenu.

Zetra ima sve uvjete za masovne susrete (parking, natkriveni prostor, mokre čvorove i dr.). Zato očekujemo da se vjernici u velikom broju odazovu na ovu svečanost – dakako, uz poticaj i organizaciju svojih župnika.

Ipak, najvažnije od svega jest **upoznavanje i širenje štovanja** tih naših tzv. Drinskih mučenica, od kojih je jedna Hrvatica, jedna Mađarica iz Hrvatske, dvije Slovenke od Novog Mesta i jedna Austrijanka – sve skupa na službi u Bosni. Dakle, dužnost nam je gajiti štovanje takvih mučenica, a sigurno će nam biti od velike koristi njihov zagovor kod Gospodina.

Želeći vam da se svi što bolje pripremite za ova važna slavlja, kako bi nam svima služila na produbljenje vjere, jačanje nade i rast međusobne ljubavi, još jedanput vam svima želim **SRETAN USKRS!** – te da život svakoga od nas postane vjerodostojno svjedočanstvo da **Krist uskrsnu!** – **Uistinu uskrsnu!**, kao što to svojim uskrsnim pozdravom svjedoče i naša braća kršćani pravoslavne vjere, koji ove godine skupa s nama slave svetkovinu Spasiteljeva uskrsnuća.

Fra Lovro Gavran, provincijal

TRAŽITELJI BOGA, SVJEDOCI EVANĐELJA U BRATSKOM ZAJEDNIŠTVU

Uskrs je! „Što si vidjela, Marijo, u ranu zoru na putu?“ I sa usana one koja je nekoć bila grešnica slušamo: «Uskrsloga Gospodina, grob je prazan». Iz najudaljenijih mjesta u kojima se nalazimo, braćo i sestre, učinimo svojim ovu ispovijest vjere: «Doista, uskrsnu Gospodin!» (*Lk* 24,34), dok s obnovljenim žarom prihvaćamo poslanje na koje nas poziva Uskrsli: «*propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih!*» (*Dj* 10,42).

Dva datuma, jedan Kairos, jedna prigoda

U slavlju smo. Gospodin nam daje dvije prigode da se naše srce ispuni radošću i da kliče: 500. obljetnica potvrde Pravila Reda Bezgrešnoga začeca (Franjevke koncepcioniste sv. Beatrice de Silva) koje je papa Julije II. 17. rujna 1511. godine potvrdio bulom *Ad Statum Prosperum*; 800. obljetnica utemeljenja Reda siromašnih sestara svete Klare, koje se dogodilo između 1211. i 1212. godine.

Slavlje 500. obljetnice potvrde Pravila Reda Bezgrešnoga začeca započelo je i imat će svoj vrhunac u II. međunarodnom kongresu predsjednica franjevki koncepcionistâ i u danima slavlja koji će biti u kući matici u Toledu (Španjolska) od 23. svibnja do 3. lipnja 2011. godine. Osamstota obljetnica utemeljenja Reda siromašnih sestara svete Klare započet će 16. travnja 2011. godine, s Prvom večernjom Cvjetnice, i završit će 11. kolovoza, svetkovinom svete Klare 2012. godine. Također i za tu prigodu se programira II. međunarodni kongres predsjednica federacija sestara klarisa, koji će biti u Asizu od 6. do 11. veljače 2012.

Premda sam za obje te prigode kanio napisati zasebno pismo, ipak želim ovom zgodom navijestiti vam oba slavlja jer, braćo i sestre, svi ujedinjeni kao u jednu obitelj živimo ove datume kao *kairos*,

trenutak milosti, kako bismo na prošlost gledali sa zahvalnošću, živjeli sadašnjost sa žarom i otvorili se budućnosti s nadom (usp. *Dolaskom novog tisućljeća*, 1). Braćo i sestre, ne čini li vam se da nam Gospodin nešto govori u prigodi ovih dvaju jubileja? Slutim da nam Gospodin želi reći dvije stvari u ovom trenutku: osnažiti osjećaj pripadnosti obitelji i zajedno tražiti budućnost koja će biti sve značajnija za naš život i poslanje.

Učvrstiti osjećaj pripadnosti obitelji

U kontekstu redovničkoga i posvećenoga života sve se više snažno inzistira na «inter» kao pozivu upućenom za obilniju suradnju – koji ne treba nužno biti sinonim za ujedinjenje (fuziju) – između jedinica/federacija jednog te istoga reda ili instituta, između različitih redova/instituta, napose onih koji imaju određeni karizmatički afinitet, i između redovnika i laika, posebno s «pri-druženima».

Taj poziv na suradnju nije samo odgovor na snažno smanjivanje broja redovnika i redovnica, prije svega u zapadnome svijetu, nego je rezultat posvješćivanja temeljne komplementarnosti jednih i drugih i uvjerenja uzajamnog obogaćivanja. Ako smo svi, bez obzira na naše različitosti, ujedinjeni u «zajedničkoj obvezi nasljedovanja Krista» i pozvani od «istoga Duha», onda ne možemo «ne očitovati vidljivo, kao mladice istoga trsa, puninu Evanđelja ljubavi» (*Vita consecrata*, VC, 52). Kao što je govorio sv. Bernard, «trebamo jedni druge». Imajmo na umu različitost koja odsijeva ljepotom onoga što je vlastito svakom pojedinom.

Ako to vrijedi za sve redovnike i ako poziv da «izraze primjereno bratstvo» treba označavati sav posvećeni život (usp. VC 52), to još više vrijedi za nas koji dijelimo istu karizmu, kao što je za nas manju braću i siromašne sestre sv. Klare, ili za one koji nisu ujedinjeni samo povijesnim vezovima, nego također i duhovnim, kao što je slučaj manje braće i sestara franjevkice koncepcionistâ sv. Beatrice de Silva.

Trenutak je da koračamo kao braća i sestre, ostajući vjerni svom načinu života. Čas je da uzmemo na sebe dar komplementarnosti kao nešto što obogaćuje sve. U razlomljenom i podijeljenom svijetu pozvani smo uzeti kao vlastito poslanje biti *signum fraternitatis*, u komplementarnosti jedni drugima, zadržavajući specifičnost svakoga pojedinoga.

Da bismo ojačali *primjereno bratstvo* i *signum fraternitatis*, koji već postoje među nama, tražim da se u ovo vrijeme jubilejskoga slavlja potiču trenuci susreta koji će učiniti mogućim bratsko približavanje, recipročno poznavanje i uzajamno pomaganje. Stoga smatram važnim obnovljeno približavanje likovima Franje, Klare i Beatrice, jednako tako i temeljnim tekstovima triju redova: pravilima i konstitucijama. Uzajamna pomoć na koju smo pozvani može se razvijati u razmišljanju i u zajedničkom otkrivanju našega identiteta koji, premda je dinamična stvarnost, zahtijeva neke neodrecive elemente i koji će nas učiniti značajnima kao obitelj pred današnjim svijetom.

Na području uzajamne pomoći braća mogu sestrama pružiti bratsku i duhovnu pažnju kroz asistente i, ako je moguće, kroz kapelane, ispovjednike i voditelje duhovnih vježbi; suradnju u početnoj i trajnoj formaciji, jednako kao i u objavljivanju studija o izvorima; promicanje prikladnog pastoralnog zvanja koji, osim franjevačke karizme, vodi računa o specifičnoj klarijanskoj i karizmi sestara koncepcionistâ. Sa svoje strane sestre mogu pomoći braći povjeravajući ih Bogu u zagovornoj molitvi; ostvarujući mrežu molitve za vjernost u zvanju braće i za nova zvanja u Red; evangelizirajući braću svojim svjedočenjem kontemplativnoga života, življenog u jednostavnosti i siromaštvu; i pozivajući mlade da slijede način života sv. Franje Asiškoga.

Uvjereni kao što jesmo da naša franjevačka/klarijanska i karizma sestara koncepcionistâ, u svojem jedinstvu i različitosti, ima puno toga reći današnjoj Crkvi, slavlje tih jubileja bit će korisno u mjeri u kojoj će probuditi u svakome od nas ono najbolje od nas samih, da bismo živjeli zanosno naš poziv i da bismo ponudili uvjerljiv prijedlog poziva za sve, osobito za mlade.

U tom prijedlogu koji treba biti izričit i popraćen prikladnom katehezom i osobnim praćenjem, svi se trebamo osjetiti uključeni, pokazujući uvijek našim životom ljepotu potpunoga predanja samih sebe stvari Evandjelja, sukladno načinu života što su nam ga ostavili Franjo, Klara i Beatrica (usp. *VC* 64).

Draga braćo i sestre, osjećam da nam Gospodin, u ovim konkretnim prilikama u kojima živimo kao obitelj, ponovno govori po apostolu Petru: «*Od srca žarko ljubite jedni druge (...) nanovo ste rođeni neraspadljivom i živom riječju Boga*» (*1Pt* 1,22-23). Osim toga, osjećam da nam, kroz Crkvu, Gospodin govori: stvarajte među sobom veze obnovljenog zajedništva, pokažite među sobom primjereno bratstvo.

Gradeći zajedno znakovitiju budućnost

Iz vjernosti Kristu, Crkvi, vlastitij karizmi i današnjem čovjeku (usp. *PC* 2), Crkva nas poziva da oči upravimo u budućnost prema kojoj nas Duh upravlja da s nama još učini velike stvari (usp. *VC* 110). Nije čas da kukamo. Čas je za odvažne muškarce i žene raspoložene da prihvate izazove naših početaka i one koji nam dolaze od sadašnjeg trenutka i da tražimo da, s jasnoćom ali i odvažnošću, tražimo evanđeoski odgovor na te izazove, da ponovno odvažno ostvarujemo «poduzetnost, domišljatost i svetost» Franje, Klare i Beatrice. Čas je za dinamičnu vjernost, čas je «traženja sve punijeg suobličenja Gospodinu» (usp. *VC* 37). U tome neće nedostajati teškoća i kušnji, ali one, umjesto da nas uvedu u malodušnost, trebaju biti odskočnom daskom za novi zanos koji će, evanđeoski govoreći, naš život i poslanje učiniti znakovitijim (usp. *VC* 13), znajući da za nas nije toliko dramatično smanjenje broja koliko bi to bilo kad bi nam uzmanjkao uvjerljiv evanđeoski život.

Koji su putovi kojima trebamo koračati da uđemo u tu budućnost za koju želimo da bude sve znakovitija i uvjerljivija? Premda se traženje nastavlja, vodeći računa o smjernicama koje nam dolaze od Crkve i gledajući također prema smjeru u kojem danas ide redovnički život, držim da trebamo istaknuti neke vidike.

Primat Boga i Isusa. Benedikt XVI. je u različitim prigodama ponavljao da su posvećeni po svom pozivu *tražitelji Boga*. U tom kontekstu Sveti Otac nas poziva da prijedemo sa drugotnih stvari na one bitne, na ono što je uistinu vrijedno, konačno, ono što ostaje (usp. *Audijencija*, 26. 11. 2010.). Nameće se uvjerenje: nema budućnosti za redovnički život ako se ne polazi od središnjosti Boga. Treće tisućljeće bit će mistično ili ga neće biti (R. Panikkar). I s primatom Boga, primatom također Isusa kojega smo obećali izbližega slijediti (usp. *PC* 1), prihvaćajući Evandjelje kao vrhovno pravilo za sve nas (*PC* 2). Ukoliko smo redovnici, ne samo da želimo Krista učiniti središtem našega života, nego se brinemo «da obnovimo/reproduciramo» u nama samima onaj «oblik života koji je uzeo Božji Sin kad je došao u svijet» (*VC* 16; *LG* 44). Naš poziv i poslanje jest to da učinimo da naše nazočnosti ocrtavaju lice Krista, budući da smo «*živo sjećanje na način postojanja i postupanja Isusa... živa predaja Spasiteljeva života i poruke*» (*VC* 22), očitujući taj život i to poslanje kao apsolutnu i eshatološku vrijednost (usp. *VC* 29). Čvrsti u vjeri u Isusa, utemelji na stijeni koja se ne drobi niti popušta pred vjetrovima i olujama, poticat ćemo vjeru u našim narodima, povratit ćemo nadu njihovim srcima i nanovo ćemo oživjeti povjerenje u Onoga koji je za nas sve. S druge strane, očuvati u svakidašnjoj praksi naše pravo na unutarost, na molitvu, na dubinu i vedrinu bit će najučinkovitiji lijek protiv rastućega straha i nesigurnosti koji su paralizirali pameti i srca. Intimni odnos s izvorom Života naše vjere bit će najuvjerljiviji odgovor rastućem sekularizmu, intelektualnoj lijenosti, komotnoj ravnodušnosti, skepticizmu i površnosti, prvenstvu imati nad biti, posvjetovnjačenju i strasti za učinkovitošću u djelima koja ostvarujemo. Danas se od nas traži najprije da budemo muškarci i žene duboko vjerni u Isusu Kristu. Franjevačka karizma je dio ovoga stabla koje svoje korijene duboko ukorjenjuje u Evandjelju.

Bratski život u zajednici. Ne može se shvatiti redovnički život sadašnjosti i budućnosti, mnogo više franjevački/klarijanski i život koncepcionista, bez istinskog bratskoga života unutar Crkve zajedništva, koji bi bio odgovor na vladajući individualizam i egoizam u našem društvu. Istinski bratski život nam nalaže, s druge strane, da se osjećamo svjedocima, tvorcima, strpljivim graditeljima zajedništva, koji uvijek traže prikladna sredstva da ga nanovo stvaraju kad to bude potrebno i koji djeluju da među nama komuniciranje bude uvijek duboko, i da odnosi braće i sestara budu topli i istiniti. U životu bratstva koje se trudi uvijek imati franjevački *okus*, ne mogu nedostajati kao *začini* jednostavnost, skromnost i unutarnja sloboda, kao odgovor na tendencije neobuzdanog konzumizma; poniznost i malenost, udružene s odvažnošću i s duhom posluživanja, kao odgovor na glad za moću, za vladanjem i trijumfalizmom; besplatnost (*gratuitas*) i velikodušnost, ako želimo biti znak preobilnog mirisa iz Betanije i dati odgovor na nesmiljen i nemilosrdan duh tržišta i izrabljivanja drugih (usp. *VC* 104-105); srdačnost, širokogrudnost i milosrđe, ako želimo biti primjer ljudskosti i odgovor na službenost, na virtualne, kompjuterizirane, hladne i udaljene odnose; pomirenje i praštanje, ako želimo biti znakovima “koji humaniziraju” i koji su “očovječujući”, i alternativni u društvu punom napetosti i starih i novih mržnji; radost u življenju vlastitoga poziva i otvorenost nadi što nas čini znakovima jednostavne i zrele radosti, omogućuju nam da damo pozitivan odgovor duhu neraspoloženja i rezignacije, tuzi i nekoj zasićenosti života i da pružimo alternativu intimističkom, neposrednom i hedonističkom društvu; dubina, majka mudrosti, sa životom unutra objedinjenim, kao odgovor na način nekritičkog i banalnog postojanja, sačinjenog od reklamnih parola, mode, plovljenja internetom i televizijskih spotova.

Poslanje. Nema poziva bez poslanja, ali ni poslanja bez poziva. Ako je u prošlosti prevladavala tendencija da se poslanje promatra kao neka *aktivnost*, polazeći od Drugoga vatikanskog sabora inzistiralo se da se uzima kao bitan element bitka redovničkog života u njemu samom, kao način evangeliziranja, i treba se smatrati kao prethodni uvjet navješćaja Radosne vijesti. Tako mi franjevci kao i sestre, trebamo biti svjesni da se poslanje ne sastoji samo u nečem što treba ostvariti: naše apostolsko djelo je, prije svega, djelo Boga u nama samima i apostolsko sredstvo koje treba povlašćivati je naša vlastita osoba “preobražena” od Boga. Središnjost Riječi u našim životima od koje ovisi naša duboka obnova (Benedikt XVI.), završit će preobrazbom naše egzistencije tako da se predstavimo svijetu kao *Življeno evanđelje*. Ono će biti ono što nas preobraća u učenike i apostole, i osposobljavat će nas da Evanđelje nosimo svima, *blizima i dalekima* (usp. *Ef* 2,17). Nove nazočnosti, žele li stvarno biti evanđeoske i evangelizatorske, trebat će imati mnogo toga povezanog sa svim tim.

Draga braćo i sestre, Uskrs je! Istočnjaci se u ovom vremenu pozdravljaju ovim poklikom: «Krist je uskrsnuo!» I odgovara se: «Da, doista je uskrsnuo!» Nosimo tu Dobru vijest onima koji nas okružuju. Sretan Uskrs svima!

Rim, Generalna kurija Reda manje braće,
19. ožujka 2011. g. svetkovina sv. Josipa

Prot. 101752

Fra José Rodríguez Carballo, ofm
generalni ministar, OFM

MOLITVA ZA PROVINCijski KAPITUL BOSNE SREBRENE 2012.

Svemogući Bože, naš dobri nebeski Oče, molimo Te u ime Tvoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista, po zagovoru svetoga oca Franje: izlij u izobilju dar svoga Duha na naš Provincijski kapitul i probudi u svim sudionicima Kapitula i u svima nama pravu vjeru, čvrstu nadu, savršenu ljubav, iskrenu pobožnost, duboku poniznost, jednostavnu mudrost i potpunu spoznaju Tvoje volje – da svaka odluka Kapitula bude nadahnuta Tvojim Duhom, da bude Tebi na slavu i na dobrobit naše Provincije i cijele Crkve, te da nas sve vodi trajnom zajedništvu s Tobom, koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

GODINA SV. KLARE (17. 04. 2011. – 11. 08. 2012.)

Prije dvije godine radosno i svečano proslavismo naš veliki jubilej – 800. obljetnicu utemeljenja Franjevačkog reda. Sad smo na pragu drugog, također važnog jubileja. Naime, na Cvjetnicu ove godine, 17. travnja, započinje slavlje 800. obljetnice pristupanja sv. Klare Asiške (1194.-1253.) franjevačkom pokretu – i ta *Klarina godina* trajat će sve do blagdana sv. Klare sljedeće godine, 11. kolovoza 2012.

Za početak *Klarine godine* s pravom je izabrana nedjelja Cvjetnice, zato što je sv. Klara upravo na Cvjetnicu uvečer, 28. ožujka 1211., napustila svoju plemićku obiteljsku kuću i prihvatila krajnje siromašan način života, pod vodstvom sv. Franje, predajući se potpuno u ruke Božje i pouzdajući se jedino u Božju Providnost. To je ujedno bio i početak Drugog franjevačkog reda – kontemplativnog Reda klarisa, koji je bio veliko duhovno obogaćenje kako za Franjevački red, tako i za cijelu Kristovu Crkvu.

Povodom toga jubileja naš je generalni ministar Franjevačkog reda, fra José Rodríguez Carballo, napisao još prošle godine (13. lipnja 2010.) pismo svim sestrama klarisama, ali također i braći franjevcima, koje smo objavili u *Bosni Srebrenoj* br. 2., 2010., str. 5-8. Ove godine su, 2. veljače, na dan Posvećenog života, sva trojica franjevačkih generalnih ministara Prvoga reda i generalni ministar Trećeg samostanskog reda napisali zajedničko pismo svim klarisama prigodom 800. obljetnice utemeljenja Reda siromašnih sestara sv. Klare.

Tijekom *Klarine godine* očekujemo, s Božjom pomoći, da iziđu iz tiska i Franjevački izvori – djelo koje će nam izvanredno dobro doći za bolje upoznavanje sv. Franje, sv. Klare i njihove karizme. Bit će to poslastica za one koji na putu savršenstva traže više i bolje.

Mi se sad već nalazimo na samom pragu *Klarine godine*, pa treba da vidimo kako ćemo mi franjevci proslaviti taj jubilej, koji nije samo jubilej sestara klarisa, nego i cijelog Franjevačkog reda, svih njegovih ogranaka: Prvog, Drugog i Trećeg – samostanskog i svjetovnog.

Kao Prvi red sv. Franje, moramo prije svega poći od sebe, **sami u sebi produbljivati svoju familijarnost sa originalnom Franjinom i Klarinom karizmom**, prije svega s obzirom na njezin kontemplativni vid, te pomoći i drugima da u njoj otkriju, zavole i usvoje dragocjene bisere, koji su im još nepoznati, ili su prekriveni prašinom zaborava, nemarnosti ili svjetovnih briga.

Na drugom mjestu dužni smo **dati duhovnu i materijalnu potporu Drugom franjevačkom redu**, kao što je to sam sv. Franjo obećao sv. Klari i njezinim sestrama i kao što smo dužni kao njihova duhovna braća.

Na trećem mjestu, kao duhovni asistenti Franjevačkog svjetovnog reda, dužni smo i **Trećem franjevačkom redu posredovati onu duhovnu hranu**, koju i nama samima Bog daje po molitvama i žrtvama sestara klarisa – i približiti čistu franjevačku duhovnost sv. Franje i sv. Klare našim svjetovnim franjevcima i franjevkama, koji i koje žele tu duhovnost prakticirati u svom osobnom životu, koliko god im je to moguće u njihovu svjetovnom staležu.

Iako tijekom dugih i teških stoljeća turske vladavine na tvrdom bosansko-hercegovačkom tlu nije bilo moguće gajiti cvijet Klarine duhovnosti, zahvalni smo Bogu što nam je u posljednje vrijeme to omogućeno otvaranjem **samostana sestara klarisa u Brestovskom**. Međutim, koliko god da je našim vjernicima poznato da taj samostan postoji u njihovoj sredini, činjenica je da većina njih jedva nešto malo zna tko je sv. Klara, tko su sestre klarise, kako one žive, čime se bave, koje su glavne značajke njihove duhovnosti, koja je njihova karizma, što one doprinose Crkvi, te u čemu bismo ih mogli i trebali nasljedovati. Kako će mlad čovjek – bilo mladić, bilo djevojka – prepoznati u svojoj duši Božji poziv na kontemplativni način života, ako ne upozna neku osobu ili neku zajednicu, koja tim načinom života već živi?

Ne možemo se pohvaliti ni mi braća franjevci da dovoljno dobro poznajemo te naše susestre, da dovoljno vrednujemo njihov kontemplativni način života, koji je eminentno franjevački, kao ni time da Klarinoj karizmi pridajemo dovoljno pažnje u katehizaciji naših vjernika i u našim propovijedima. Ako nećemo mi predstaviti Crkvi i svijetu ovu bitno franjevačku karizmu, tko će? Nitko nije pozvaniji i nitko nije odgovorniji za to nego mi franjevci.

Stoga preporučujemo da sva braća, od najstarijih pa sve do najmlađih, tijekom Klarine godine **ponovno pročitaju i promeditiraju životopis i spise sv. Klare Asiške**. Pored toga preporučujemo svima da osobno, za svoju dušu, **posjete** samostan sestara klarisa u Brestovskom i **pomole se** u njihovoj kapeli za svećenička i redovnička zvanja, kako u našoj Provinciji i našem narodu, tako i u cijelom svijetu.

Posebno preporučujemo župnicima i gvardijanima da se organiziraju po samostanskim područjima i da po dogovoru sa sestrama klarisama – npr. jedne subote jedno samostansko područje, druge subote drugo – dovedu autobusima na **hodočašće** u Brestovsko svoje vjernike: prije svega članove Franjevačkog svjetovnog reda, Franjevačke mladeži, druge skupine mladih, ministrante, krizmanike, pjevače, čitače, vokalno-instrumentalne sastave i sve zainteresirane.

U župnoj crkvi u Brestovskom imali bi zavjetnu sv. misu s propovijedu na temu Klarine godine, susreli bi se sa sestrama klarisama, koje bi im rekle nešto više o sv. Klari, o sebi, o svojoj duhovnosti i o svom načinu života, i bile bi im na raspolaganju također i za razgovor o drugim temama koje ih zanimaju. To bi bila odlična prigoda i za promociju zvanja, a i za lijepu duhovnu obnovu naših vjernika.

Razumije se da ta hodočašća treba dobro pripremiti, kako vjerskom poukom na župskom vjeronauku, tako i propovijedima, a i na formativnim susretima FSR-a i Frame.

Pohvalno bi bilo ako bi vjeroučitelji u sljedećoj školskoj godini organizirali vjeronaučni kviz – natjecanje u znanju o sv. Klari, klarisama i o franjevačkoj karizmi uopće.

Ova tema bi mogla biti odlično nadahnuće i za sljedeći Frama fest.

Najmasovnija okupljanja vjernika i vanjske proslave bit će organizirane naročito u Brestovskom:

a) prigodom otvaranja *Klarine godine*, na Cvjetnicu 17. travnja 2011.;

b) na blagdan sv. Klare 11. kolovoza 2011.; te

c) prigodom zatvaranja jubileja, na sv. Klaru 11. kolovoza 2012.

Ništa ne smeta da nešto slično organizira i svaki samostan u svojoj samostanskoj crkvi za svoje samostansko područje.

Dakle, imamo odlične pretpostavke da lijepo i plodonosno proslavimo ovaj jubilej. Koliko ćemo ponuđenih mogućnosti ostvariti, vidjet će se na kraju. Dao Bog da nadmašimo očekivanja, kako našim učinkom, tako i plodovima milosti, koji su isključivo dar Božji.

Fra Lovro Gavran, provincijal

SJEDNICA JUŽNOSLAVENSKE KONFERENCIJE PROVINCIJALNIH MINISTARA OFM *Samostan Bezgrešnoga Začeca BDM – Zagrebačka Dubrava, 22. – 23. veljače 2011.*

U franjevačkom samostanu Bezgrešnoga Začeca BDM u Zagrebačkoj Dubravi bila je 22. i 23. veljače 2011. godine redovita sjednica JPMOFM. Bio je nazočan i fra Ernesto Siekierka, generalni definitor iz Rima.

Prijepodne 22. veljače bio je radni susret Konferencije sa provincijalnim ministrima OFM-Conv, OFM-Cap i TOR, radi dogovora i određivanja temeljnih smjernica za sadržaj, program i način zajedničke pripreve naše braće kandidata za svečane zavjete.

Poslijepodne u 15 sati započela je redovita sjednica Konferencije kako je bilo najavljeno pozivom i dnevnim redom. Donosimo temeljni sadržaj razgovora po točkama dnevnoga reda i konkretne zaključke koji su doneseni na ovoj sjednici.

Provincijali su se osvrnuli na zapisnik i provjerili što je od zaključaka i odluka posljednje sjednice ostvareno.

Tako je Željko Tolić iznio neke nove detalje o slavlju nacionalnog susreta Frame u Imotskom, od 13. do 15. svibnja 2011. godine. Pozvao je i provincijalne ministre da dođu, jer to je nacionalni susret.

1. Izlaganje fra Ernesta Siekierke, generalnoga definitora iz Rima

– Zahvalio je na pozivu i bratskom dočeku. Prenio je pozdrave Generalnoga ministra koji sa zanimanjem prati život i poslanje naših provincija.

Najprije je naglasio kako je Upravi Reda stalo do toga da redovito čine iskrene provjere života u svakom bratstvu i u provinciji, a isto tako i na razini konferencija. Provjera nije samo kontrola, nego izvrstan način da se otkrije u čemu se može napredovati, prelaziti iz dobrog u bolje.

Nedavno su završili Kapitul Fundacije Rusije i Kazahstana. Izabrana je nova uprava. Ondje je velika potreba nove braće i mnogo se očekuje od naših slavenskih konferencija jer bliži nam je jezik i mentalitet tih naroda. Zamolio je sve naše provincijale da o tome ozbiljno razmišljaju i traže načina da pošalju kojega brata.

U našem Redu je u postupku razmišljanje o promjeni struktura Reda. Povjerenstvo za strukturu Reda poslalo je o tome pismo svim jedinicama Reda. Treba to dobro proučiti i odgovoriti kako bismo se izborili za ono što smatramo dobrim i korisnim za život i poslanje u našim krajevima. Ne treba se bojati novih prijedloga, samo ih treba dobro argumentirati. Dužni smo to zbog velikog broja braće u našim slavenskim konferencijama.

Podsjetio je i na 25. obljetnicu Duha Asiza i rekao da Generalni ministar na tome jako inzistira. Generalni ured za PMOS će pripremiti neke materijale i to poslati u sve provincije. To je i nalog našega Kapitula 2009. godine, a još nas više obvezuje jer se i sam Papa za to zalaže. Svakako je poželjno da se mi franjevci više založimo za promicanje Duha Asiza.

Upozorio je provincijale da malo više kontroliraju i provjeravaju kojom dinamikom i s kojom učinkovitošću njihovi studenti studiraju u Rimu, jer ima slučajeva neodgovornosti pojedinih studenata.

Red i cijela Franjevačka obitelj se pripremaju i za Godinu sv. Klare koja će započeti 11. 4. 2011. godine procesijom iz Asiške katedrale do Porcijunkule gdje će onda biti svečana Večernja i bdijenje. Završetak će biti 11. 8. 2012. godine u Asizu. U toj godini Generalna kurija će organizirati susret svih predsjednica klarisa i svih duhovnih asistenata klarisa. Ako u toj godini Generalni ministar bude u pohodu nekoj provinciji koja ima sestre klarise, on će rado i njih pohoditi.

Fra Ernesto je ohrabrio provincijalne ministre da što prije na razini Konferencije organiziraju susret formacije za odgojitelje jer na tom području smo zakazali. Već dugo nije bilo takvih susreta. Jednako treba razmišljati o zajedničkim programima za trajnu formaciju. Podsjetio je i na obećanje dano Generalnom ministru u Šibeniku (1997. g.) kad je u razgovoru s Generalnim ministrom obećano da će se na razini Konferencije organizirati tečajevi franjevaštva, prije svega za mlađu braću.

Na kraju je spomenuo kako je Generalni ministar zabrinut zbog nepoznavanja GGKK o GGSS. Tome treba posvetiti veću pažnju kako bi sva braća dobro upoznala naše zakonodavstvo jer mi se zavjetujemo i na GGKK.

Predsjednik je zahvalio Generalnom definatoru za sudjelovanje na sjednici i za njegove informacije koje nam je pružio o životu i događanjima u našem Redu. To nam pomaže da živimo svoju pripadnost Redu.

2. Duh Asiza

– Kako je ove godine 25. obljetnica Duha Asiza, provincijalni ministri odlučili su i o tome progovoriti. S tom namjerom pozvan je i fra Mijo Džolan, ravnatelj Franjevačkog instituta za kulturu mira da zajedno s njim razgovaraju o programu. On već na tome radi, a inicijativa za tu proslavu dolazi iz Rima, od «Romans6», tj. franjevačke grupe koja predstavlja cijelu Franjevačku obitelj. Oni pripremaju materijale koje ćemo prevesti na hrvatski i dostaviti svima. No, potrebno je da i mi tome dadnemo svoj konkretni doprinos za ove naše krajeve. Ne može se dopustiti da se ostane samo na molitvenim susretima, iako su oni važni i temeljni su način slavlja Duha Asiza. Fra Mijo predlaže da se upriliče okrugli stolovi na temu Duha Asiza – barem u mjestima gdje su naši provincijalati, a spreman je sa stručnjacima doći i drugdje gdje ih pozovu. Tu bi bile i ozbiljne rasprave o ulozi religija u izgradnji kulture mira.

To su samo prijedlozi koje bi, ako ih provincijali prihvate, trebalo razraditi zajedno sa VFZ-a. Fra Željko Tolić, predsjednik Konferencije, i fra Ivan Sesar, predsjednik VFZ-a, kontaktirat će naše biskupske konferencije i VFZ-a te će se nastojati ostvariti zajednički program obilježavanja slavlja. Fra Mijo je također obavijestio provincijale da spremaju projekt seminara o sprječavanju i preventivi nasilja u kojemu će sudjelovati naši najbolji stručnjaci. Zamolio je provincijale da za to animiraju i potaknu braću jer važno je da i za to budemo koliko toliko osposobljeni.

3. Izvješća provincijalnih ministara za pojedina područja za koja su zaduženi

– Fra Josip Sopta je izvijestio o susretu provincijskih tajnika za formaciju i studije. Oni su za međuprovincijskog tajnika za formaciju i studije predložili fra Darka Teperta iz Provincije sv. Ćirila i Metoda i on ga je potvrdio jer su ga provincijalni ministri za to ovlastili na prošloj sjednici Konferencije. Kratko je izvijestio i o njihovim prijedlozima, napose što se tiče zajedničke pripreve za doživotne zavjete i potrebe više susreta odgajanih.

Fra Željko Železnjak izvijestio je o sastanku provincijskih promicatelja zvanja, koji je bio u Zagrebu 25. siječnja 2011. godine. Oni su glavnu pažnju posvetili pitanju razlučivanja zvanja kandidata koji se prijave u naše provincije, napose onih koji nisu prošli sjemenište. Preporučuju da se materijali koje su lani pripremili za Dan zvanja iskoriste i ove godine, jer materijal je obilan i sigurno nije do kraja iskorišten. Predlažu da se okupe svi odgojitelji na razini Konferencije i da o skrbi za zvanja detaljno progovore kako bi se moglo pripremiti neko korisno pomagalo za pastoral zvanja. Provincijali su pohvalili njihov rad, prihvatili njihove prijedloge i zamolili su ih da malo više razmisle i predlože kako pojačati sam rad na pastoralu zvanja, ne samo na razlučivanju zvanja onih koji se jave. Naime, svi su priznali da u tom radu ne činimo dovoljno kao neke druge redovničke zajednice, kao npr. karmelićani.

4. Godina sv. Klare

– U prigodi 800. obljetnice početaka Drugog franjevačkog reda generalni su ministri napisali prigodno pismo i to je već prevedeno na hrvatski i dostavljeno svim franjevačkim zajednicama. Predloženo je da i provincijali napišu slično pismo, ali je u razgovoru rečeno da je možda bolje da to učini VFZ-a. Ako oni to ne učine, onda može Predsjednik Konferencije. Klarise već nešto pripremaju i treba to podržati. Ako se ništa ne dogodi na razini VFZ-a onda će i naša Konferencija nešto pokrenuti.

5. Jubilej 800. obljetnice dolaska sv. Franje u Hrvatsku

– Budući da je to događaj kojim se sjećamo da je sv. Franjo prvu zemlju izvan svoje domovine Italije pohodio upravo Hrvatsku, bilo bi dobro to obilježiti. Kako je i Zadar jedan od gradova koji drže da je sv. Franjo 1212. godine u njih dospio, nekako je Provincija sv. Jeronima najpozvanija da nešto pokrene. Fra Josip Sopta je rekao da oni već nešto planiraju i on je o tome razmišljao i razgovarao sa svojom braćom. Prije svega dolazak sv. Franje u Hrvatsku i počeci franjevaštva kod nas nisu do kraja istraženi. Ima i nekih novih i zanimljivih podataka i to je šansa da se tu nešto više napravi. Mogao bi se organizirati jednodnevni simpozij o počecima franjevaštva kod nas i postaviti kip na trgu Sv. Frane u Zadru. Pozvat će i Generalnog ministra ako bude slobodan u te dane. Fra Josip će se za to pobrinuti i na vrijeme obavijestiti provincijale koje je zamolio da s tim računaju. Na sjednici VFZ-a pozvat će se sve franjevačke zajednice da sudjeluju u slavlju. Spomenuta je mogućnost spomen marke pa će fra Željko Železnjak o tome razgovarati s odgovornima u Hrvatskoj pošti.

6. Program susreta Konferencije sa Generalnom upravom Reda

– Po nalogu Generalnoga kapitula 2009. godine Generalna uprava Reda u ovom šestogodištu treba imati radni susret sa svim konferencijama na terenu pojedine konferencije. Radni susret s našom Konferencijom bit će u samostanu o. Ante Antića u Splitu, od 19. do 22. rujna 2011. Na posljednjoj sjednici Konferencije fra Željko Tolić, je preuzeo na sebe obvezu da će, zajedno s fra Ernestom, pripremiti nacrt programa za taj susret. On je to učinio i predložio na doradu. Provincijali su to detaljno i dugo raspravljali, davali svoje prijedloge i sugestije i na kraju, kad je uglavnom sve dotaknuto, raspravljeno i odlučeno, povjerali su fra Željku, predsjedniku Konferencije, da on to složi i napiše kako bismo na vrijeme i mi i Generalna Uprava imali detaljan program susreta.

Na kraju je fra Željko Tolić, predsjednik, zahvalio svima na odgovornom sudjelovanju i doprinosu što ga je svaki pojedini dao za plodan rad sjednice. Osobito je zahvalio Generalnom defnitoru fra Ernestu i domaćinu fra Ivanu Sesaru, zajedno sa braćom samostana u Dubravi, na čelu s gvardijanom fra Draženkom Tomićem, koji su nas bratski prihvatili i poslužili. Spomenimo da je veoma lijepo bilo i euharistijsko slavlje u crkvi, zajedno s FSR-om, s Framom i vjernicima koji se redovito okupljaju u Gospinoj crkvi u Zagrebačkoj Dubravi. Bio je lijep i dirljiv program o hercegovačkim franjevcima – mučenicima što su ga bogoslovi, FSR i Frama upriličili za provincijale i sve vjernike koji su bili na misi.

Fra Nikola Vukoja, tajnik

RASPORED DUHOVNIH VJEŽBI ZA 2011. GOD.

Datum	Voditelj	Mjesto	Broj
I. korizmena n. 13 – 18 /03/2011.	Fra Mirko Filipović	TOLISA samostan i TIŠINA župna kuća	10+7+ 4 21 osoba
III. korizmena n. 27/3–1/04/ 2011.	Fra Vili Radman	Franjevački samostan Sarajevo – BISTRİK	15 osoba
III. korizmena n. 27/3–1/04/2011.	Fra Ivan Bubalo	Franjevačka Kuća mira RAMA – ŠĆIT	25 osoba
XIII. n. kroz god. 26/06/-1/07/2011.	Fra Josip Ikić	Franjevački konvikt VISOKO	40 osoba
XIV. n. kroz god. 3 – 8 /07/ 2011.	Fra Mile Babić	Planinarski dom POGORELICA–Fojnica	20 osoba
XXV. n. kroz g. 10–15/07/ 2011.	Fra Slavko Topić	Franjevačka teologija Sarajevo - NEDŽARIĆI	8 + 7 15 osoba
XXIII. n. kroz g. 4 – 9 /09/2011.	Fra Anto Popović	Franjevačka župna kuća SUĆURAJ na Hvaru	9 + 11 20 osoba
XXV. n. kroz g. 18 – 23 /09/2011.	Fra Marinko Živković	Franjevačka Kuća mira RAMA – ŠĆIT	25 osoba
XXIX. n. kroz g. 24 – 28 /10/2011.	Fra Ivan Dugandžić	Duhovni centar NAUROD – Njemačka	25 osoba

Gradnja crkve sv. Franje Asiškog u sarjevskom naselju Dobrinja

SPORAZUM O POVJERAVANJU I PRIHVAĆANJU ŽUPA

U prostorijama Vrhbosanskog ordinarijata u Sarajevu potpisan je 17. siječnja 2011. Sporazum o povjeravanju i prihvaćanju sljedećih župa: Svetog Alojzija Stepinca – Orašje, Svetog Jakova Markijskog – Grebnice i Svetog Franje Asiškog – Dobrinja, Sarajevo. Sporazum su potpisali mons. Vinko kardinal Puljić, nadbiskup Vrhbosanski i fra Lovro Gavran, provincijal Bosne Srebrene. Župe nam se povjeravaju na trideset godina i to od datuma potpisivanja ovog Sporazuma.

NOVA ISKAZNICA

Od 1. siječnja 2011. u uporabi su nove iskaznice za članove naše Provincije. Dimenzije iskaznice su 8,5 x 5,5 cm, a dodan je još datum isteka valjanosti. Na poleđini je celebret za svećenike. Osobni podaci su na tri jezika: hrvatskom, engleskom i latinskom.

Fra Janko Ćuro

NOVI OSOBNI KARTONI

Od 1. siječnja 2011. započeli smo digitalizaciju podataka članova naše Provincije. U tu svrhu je programirana baza podataka u koju će se unositi svi relevantni podaci svakog člana, što će uvelike olakšati kako detaljniju pretragu tako i unošenje i praćenje rada svakog člana.

Na postojeće rubrike još su dodane sljedeće: **Objavljeni radovi** (godina, naslov, napomena), **sudjelovanje na teološko-znanstvenim skupovima** (godina, naslov, napomena), **društveno-kulturni angažman** (na poslovima, u mjestu, radio u periodu od do, napomena), **odlikovanja, nagrade i priznanja** (naziv, vrsta, u mjestu, datum, napomena) i **građevinski radovi** (naziv, u mjestu, u periodu od do, napomena).

Svi oni koji žele da se ovi podaci upišu u njihove osobne kartone, trebaju poslati relevantne podatke na način kako je opisano u zagradi pored svake rubrike i to, ako je ikako moguće, na službeni e-mail provincijalata: tajprov@bih.net.ba

Fra Janko Ćuro

SJEDNICA ČLANOVA VRHBOSANSKOG ORDINARIJATA I UPRAVE PROVINCIJE

U prostorijama Vrhbosanskog ordinarijata u Sarajevu održana je 10. 3. 2011. u 15.00 sati sjednica članova Ordinarijata Vrhbosanskog i Uprave Bosne Srebre. U radu sjednice su sudjelovali članovi Ordinarijata: Vinko kardinal Puljić, Luka Tunjić, Ante Meštrović, Bosiljko Rajić, Ilija Orkić, Pero Pranjić i Luka Kesedžić, a od članova Uprave Provincije: provincijal fra Lovro Gavran, fra Marijan Karaula, fra Pero Vrebac, fra Mato Topić i fra Janko Ćuro.

Razgovarano je o svim otvorenim pitanjima, kao i o načinima još tješnje suradnje u pastoralnom i drugom radu. Predložene su i konkretne smjernice za održavanje Biskupske sinode Vrhbosanske nadbiskupije.

IV. SUSRET UPRAVE I GWARDIJANA PROVINCIJE

U župnom uredu u Vitezu, 16. 3. 2011. sa početkom u 10.00 sati, održan je IV. susret gvardijana i Uprave Provincije.

Razgovaralo se o mogućim novim rješenjima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja naših fratara. Zajednički zaključak je da se ozbiljno treba razmišljati o boljem i kvalitetnijem zdravstvenom osiguranju. Govoreno je također i o novom načinu organiziranja duhovnih vježbi, koji će se dopuniti još kvalitetnijim rješenjima.

NAPUSTIO RED I ZAJEDNICU

Dana 14. ožujka 2011. godine bogoslov druge godine Teologije fra Josip Topić je napustio Red i Zajednicu. Fra Josip zahvaljuje na svemu što mu je pružila naša Provincija.

Neka ga u daljnjem životu i radu prate mir i dobro!

IZ ZAPISNIKA DEFINITORIJALNIH SJEDNICA

Iz Zapisnika 33. sjednice Definitorija

21. prosinca 2010.

Zaključeno je da se materijal sa Okruglog stola: „Franjevački odgoj u Bosni Srebrenoj“ tiska kao separat.

Za župnika u Dobretićima predlaže se fra Krešimir Vukadin.

Za župnog vikara u Sivši predlaže se fra Stjepan Živković.

Usvojeni su termini duhovnih vježbi za narednu godinu.

Usvojen je prijedlog transkripcije i izdavanja prvih dviju knjiga fra Matije Divkovića: „Nauk krstjanski“ i „Sto čudesa...“. Povijesni institut Bosne Srebrene vodit će ovaj projekt.

Na naslovnoj strani službenog glasila „Bosna Srebrena“ bit će slika fra Matije Divkovića.

Iz Zapisnika 34. sjednice Definitorija

31. siječnja 2011.

Član Slovenske franjevačke provincije sv. Križa (Ljubljana), fra Miroslav Batarilo, želi na ljetu prijeći u našu Provinciju. Uprava prima fra Miroslava u Provinciju – uz suglasnost Slovenske provincije.

Četvrti susret Uprave i gvardijana bit će 16. 3. 2011. u Vitezu.

Susret mladih svećenika održat će se 22. i 23. ožujka u Rami/Ščit.

Proslava Klarine godine započinje na Cvjetnicu ove godine. Potrebno je da se cijela Provincija uključi u obilježavanje ove obljetnice. Preporučuje se da se organiziraju hodočašća u Brestovko, gdje bi bila prigoda za svetu ispovijed i misu. Nakon mise, klarise će predstaviti svoj način redovničkog života. Ova obljetnica treba imati odjeka i u drugim našim projektima, kao što su: kviz ministranata, Zlatna harfa, FSR i FRAMA...

U prostorijama Vrhbosanskog ordinarijata potpisani su Sporazumi o prihvaćanju župa Dobrinja, Grebnice i Orašje na 30 godina. Sporazum su potpisali mons. Vinko kardinal Puljić i fra Lovro Gavran, provincijal.

Imenuju se članovi Upravnog vijeća Zlatnog cekina: fra Ilija Jerković, ravnatelj, fra Ivan Marić, predsjednik Vijeća i fra Mladen Jozić, član Vijeća.

Iz Zapisnika 35. sjednice Definitorija

1. ožujka 2011.

Provincijal je izvijestio članove Uprave o izvršenoj kanonskoj vizitaciji braće u Australiji.

Uprava je donijela odluku da se neće povlačiti naši fratri koji rade u HKM u Australiji, budući da je još neko vrijeme našim iseljenicima potreban dušobrižnik sa ovih prostora.

Voditelj u HKM Wollongong u Australiji bit će fra Ivo Tadić, koji će također do 2016. vršiti službu koordinatora naših misionara u Australiji.

Fra Drago Prgomet se premješta u HKM Brisbane.

Fra Ambroz Ukaj se nakon Uskrsa vraća u Provinciju iz Australije.

Fra Damir Pavić se predlaže za župnika u Okučanima.

Definitorij Slovenske franjevačke provincije sv. Križa odobrava fra Miroslavu Batarilu prelazak u našu Provinciju.

Usvojen je Pravilnik Vijeća za duhovnost i trajnu formaciju.

Nakon *pia desideria* braće koja rade u Njemačkoj, Uprava potvrđuje – za period do Kapitula 2012. – sljedeću braću za odgovarajuće službe:

Delegat (*Sprecher*) Udruženja je fra Ivo Božić;

Ekonom Udruženja je fra Luka Šarčević;

Član Vijeća Udruženja je fra Rafael Ivankić.

Iz Zapisnika 36. sjednice Definitorija

29. ožujka 2011.

Analizirani su susreti Uprave Provincije sa gvardijanima (16.3.2011.) i sa članovima Ordinarijata Vrhbosanskog (10.3.2011).

Odlučeno je da ćemo i dalje pastoralno skrbiti u župi Kufstein u Austriji, budući da je dosadašnji župnik fra Antun Perković izrazio želju da nastavi svoj pastoralni rad u Provinciji. Također je odlučeno da se fra Kristijan Montina imenuje župnikom župe Kufstein koju će preuzeti na ljeto ove godine, a na njegovo mjesto župnog vikara u Osovi dolazi fra Antun Perković

Analiziran je susret *kvinkvenalaca* u Rami 22. i 23. ožujka 2011. koji je ocijenjen uspješnim uza sve to što neki *kvinkevnalci* nisu nazočili susretu. Budući da je ovaj susret obvezatan, zaključeno je da će preskočene susrete morati nadoknaditi i nakon završenih pet godina od svećanih zavjeta.

NOVE ADRESE

Fra Šimo Grgić

voditelj HKM Krefeld/Mönchengladbach

i župni vikar na njem. župi Hildegundis von Meer (Meerbusch).

Ured:

Albrechtplatz 11

D – 47799 Krefeld

0049 2151 566 657

Stan

Alte Krefelder 8

D – 47829 Krefeld

0049 2151 573 684

simo_grgic@yahoo.com

Fra Božo Lujčić

lujic.bozo@gmail.com

NAUK KRSTJANSKI FRA MATIJE DIVKOVIĆA

*Četiri stoljeća prve tiskane knjige u BiH
na narodnom jeziku (1611-2011)*

Marko Karamatić

Četiristota obljetnica prve tiskane knjige na narodnom jeziku, autora rodnom iz Bosne i Hercegovine, zacijelo je događaj od ne male važnosti za bh. kulturnu povijest, imamo li u vidu značenje i ulogu knjige za opći razvitak društva. Fra Matija Divković je objavljivanjem *Nauka krstjanskog* 1611. označio početak povijesti tiskane knjige u BiH, stoljeće i pol nakon izuma tiskarskog stroja. Od epochalnog otkrića tiska, s pomičnim lijevanim slovima, Johanna Gutenberga (o. 1397–1468) u Mainzu, u Njemačkoj, sredinom XV. stoljeća – po nekima najznačajnijeg događaja drugog tisućljeća poslije Krista – i tiskanja prve *Biblije od 42 retka* (1455), estetski najblistavijeg izdanja ranog tiskarstva, prošlo je više od pet i pol stoljeća. Samo pedeset godina nakon otkrića tiskarskog stroja, u Europi je već bilo otisnuto osam milijuna primjeraka knjiga. Sve one – tiskane dakle do 1500. god. – nose naziv inkunabule ili prvotisci. Računa se da ih je sačuvano oko 450.000 primjeraka (35.000 izdanja) tiskanih u više od 1.100 tiskara. Inkunabule su danas najdragocjenije i najbolje čuvano blago svjetskih biblioteka.

U Europi je tiskanje knjiga u vrijeme renesanse rezultiralo dubokim društvenim promjenama. Znatno šire otvoren pristup informacijama i idejama probijao je državne granice, zahvaćao mase u vrijeme reformacije i prijetio urušavanjem etablirane moći političkih i vjerskih elita. Porast pismenosti, zahvaljujući širenju tiskane knjige, rušio je monopol višeg, aristokratskog, sloja na izobrazbu i odgoj i osnaživao pravo na sve utjecajnu riječ jačajućeg srednjega sloja. Rastuća kulturna samosvijest diljem Kontinenta ogledala se također i u potiskivanju latinskog u korist pučkih jezika. Širenje tiska pospješivalo je normiranje i standardizaciju jezika i vodilo razvitku nacionalnih jezika. Sve to oblikuje novi način mišljenja u renesansi, koje se, na osnovi stečenog i

primijenjenog znanja, postavlja nasuprot tradicionalnom srednjovjekovnom mišljenju u slikama i metaforama. Herbert Marshall McLuhan (1911-1980), kanadski znanstvenik i filozof, profesor engleske književnosti i teoretičar komunikacija, koji je svojim ukupnim djelom postavio temelj teoriji medija sa središnjom tezom „medij je poruka“, te koji je formulirao pojam „globalno selo“ – govori da je otkriće tiska vodilo razaranju usmene plemenske organizacije i preusmjerenju k totalnoj dominaciji vizualnog.

Rukopisne knjige, koje su do otkrića tiska, kao prave dragocjenosti, bile privilegij samo uskog aristokratskog kruga ljudi, odjednom su, zahvaljujući tiskarskoj tehnologiji, postale pristupačne širim slojevima pučanstva. Takva demokratizacija knjige stvorila je preduvjete za brzo širenje znanja, prijelaz od usmene kulture prema kulturi pisane riječi. U godini smrti Johanna Gutenberga (1468) zacrtan je cilj da se sve znanje antike pohrani u tiskanoj formi, što je do 1530. i ostvareno. Veliki umovi toga vremena duboko su osjetili značenje tiska kako za čovjeka pojedinca tako i za društvo. Reformator Martin Luther (1483-1546) u njemu je vidio providonosno otkriće i gledao ga je kao „zadnji i najveći dar Božji“ nakon kojeg većeg nema. Njegov je prijevod Biblije na njemački jezik još za njegova života prodan u milijun primjeraka. Engleski državnik i filozof Francis Bacon pisao je 1620. „da je tisak stvarima svuda u svijetu dao novo lice“.

Uistinu, jedva se može do kraja dokučiti kakav je obrat izvršilo otkriće tiskarskog stroja otvorivši pristup knjizi i znanju širokim slojevima ljudi, te koliki je utjecaj tisak izvršio na daljnji razvitak Europe i cijeloga svijeta. Njime je, naime, započela civilizacija knjige odnosno Gutenbergova galaksija, kako ju je nazvao Marshall McLuhan 1962. godine. McLuhan je pod tim pojmom razumijevao svijet bitno obilježen knjigom kao osnovnim medijem: „Tisak je težio da pretvori jezik iz sredstva percepcije u prenosivu poruku. On nije samo tehnologija već je, sam po sebi, prirodno blago ili sirovina, poput pamuka, drveta ili radija: i kao svaka sirovina, on ne uobličava samo osjetilne razmjere pojedinca nego i oblike zajedničke međuzavisnosti“¹. Tako je započelo vrijeme knjige na europskom Zapadu.

Bosna i Hum (Hercegovina) u drugoj polovici XV. stoljeća dospjeli su pod sustav osmanske vlasti. Između kršćanskog Zapada i Osmanskoga Carstva etabliralo se stanje trajnog neprijateljstva uzrokovano osvajačkim težnjama Osmanlija. Tehnička i druga otkrića sa Zapada, poput tiskarstva, nisu mogla probiti barijere u islamskom svijetu, jer su, između ostalog, dolazila od „nevjernika“. Već od XV. stoljeća islamski se pravnici bore protiv uvođenja tiskarskoga stroja, jer da osim Kur'ana ne treba drugih knjiga. U uporabu stroj ulazi tri stoljeća kasnije. Tako imamo paradoks da je Kur'an prvi put tiskan na Zapadu, u Veneciji 1537. god., a u islamskom svijetu tek 1828. u Teheranu i to ne pokretnim slovima, nego tehnikom litografije. Dan Diner, profesor na Sveučilištu u Leipzigu i Hebrejskom sveučilištu u Jeruzalemu, tu je temu opširno opservirao u svojoj knjizi *Versiegelte Zeit. Über den Stillstand in der islamischen Welt* (Berlin 2007) u kojoj govori o razlozima općeg zaostajanja islamskog svijeta. Jedan od vrlo važnih razloga, smatra Diner, jest upravo kasno uvođenje tiskarskog stroja zbog tvrde dogme da pored Kur'ana ne treba drugih knjiga. Trista godina je trebalo proći da se tisak usvoji kao civilizacijska stečevina. Istina, on spominje pokušaj sultana Ahmeda III. u Osmanskom Carstvu koji je osnovao tiskaru za muslimane 1727. godine. Ali kako se u njoj ništa sakralnog nije smjelo tiskati, ona je bila ograničena na gramatike i tehničke udžbenike. Dodamo li tomu činjenicu da je ta tehnologija došla s kršćanskog Zapada – a sve što je dolazilo s te strane unaprijed je odbacivano – nije čudno da je 20 godina kasnije, 1747, nakon otisnutih 17 naslova, tiskara u Carigradu zatvorena. Snažno opiranje vjerskih autoriteta primjeni tako važnog otkrića imalo je nesagledive posljedice, uzrokovavši veliki deficit znanja koji u islamskom svijetu traje do dana današnjega.²

1 Maršal MEKLUAN, *Gutenbergova galaksija. Nastajanje tipografskog čoveka*, Beograd 1973, str. 191.

2 Dan DINER, *Versiegelte Zeit. Über den Stillstand in der islamischen Welt*, List Taschenbuch, Berlin 2007, 107-144; ref. 110-111, 115, 130-133.

Takvo razumijevanje novovjekih povijesnih tokova s brojnim otkrićima od civilizacijske važnosti vladalo je, dakle, i unutar Osmanskoga Carstva, što znači i u njegovim rubnim pokrajinama – u današnjoj Bosni i Hercegovini, gdje je nakon više od tri stoljeća od prvog pokušaja rada tiskare u Goraždu, koju su pokrenuli Božidar Ljubavić i njegovi sinovi Đurađ i kaluđer Todor 1519. u kojoj su otisnute tri knjige na crkvenoslavenskom jeziku³ – tek 1866. godine osnovana prva moderna tiskara u Sarajevu koja je radila pod patronatom vlasti po imenom Vilajetska štamparija.⁴ Idejom o osnutku moderne tiskare prvi se u BiH, dva desetljeća ranije – 1847. i 1850. god. – zanosio fra Ivan Frano Jukić, te Starješinstvo Bosne Srebrene 1853, ali u tome nije bilo uspjeha!

BiH usprkos svemu tome nije ni u ranom razdoblju osmanske vlasti sasvim ostala izvan dometa Gutenbergove galaksije. Zahvaljujući ponajprije franjevcima. Prvi „uvoznici“ i konzumenti tiskanih knjiga u BiH, sudeći po sačuvanim najstarijim knjigama – inkunabulama, bili su upravo bosanski franjevci. U BiH se nalazi sačuvano 55 izdanja inkunabula (59 primjeraka), od toga ih je 46 u franjevačkim samostanima: u Kraljevoj Sutjesci 31, u Fojnici 13, te po jedna u Kreševu i Visokom, dok Narodna i univerzitetska biblioteka u Sarajevu čuva 4, a Zemaljski muzej BiH 2 inkunabule.⁵ Najstarija je u Kr. Sutjesci iz 1474. god. Možemo sa sigurnošću pretpostaviti da ih je u posjedu franjevac bilo mnogo više, ali su iščezle kako u vrijeme progona franjevaca i rušenja samostana u Srebrenici, Olovu, Gradovrhu, Tuzli, Visokom, Rami... tako i prilikom požara starih samostana u Sutjesci (1658), Fojnici (1664) i Kreševu (1765) kada je izgorjelo ukupno blago zajedno s fondom inkunabula i drugih starih knjiga. Nesumnjivo je da bi u povoljnijim okolnostima njihov broj bio daleko veći. To je vidljivo na primjeru Hrvatske gdje je sačuvano 1.157 inkunabula (1.500 primjeraka), najviše u knjižnicama franjevaca, kao i dominikanaca. Ali zato posve je neznatan broj njih u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji, koje su bile pod višestoljetnom osmanskim teokratskom vladavinom. Uzmemo li u obzir činjenicu da danas tri stara bosanska franjevačka samostana čuvaju ponajviše knjiga iz XVI. i XVII. st., onda opravdano zaključujemo da su franjevci bili najveći „uvoznici“ tiskane knjige, odnosno da su prvi ušli u sferu Gutenbergove galaksije.

Kako u BiH nije bilo tiskare, putovi su vodili preko mora u Italiju. Njih su trasirali franjevci Bosne Srebrene, a prvi je bio fra Matija Divković. Njega je uskoro slijedio niz drugih franjevačkih pisaca, sve s prostora pod osmanskim vlašću. Nakon osmanskog osvajanja Bosne (1463), franjevci se prilagođavaju novim uvjetima pod vlašću moćnog nekršćanskog osvajača, koji je kršćane, istina, iz pragmatičnih razloga tolerirao, ali ih je držao u položaju drugorazrednih građana. Tijekom XVI. i XVII. stoljeća, u vrijeme fra Matije Divkovića, franjevci pastoralno djeluju na širokom prostoru pod turskom vlašću, kamo su uključene Dalmacija, Lika, Slavonija, Ugarska do Budima, a na istoku Transilvanija i Bugarska.⁶ Kroz to se vrijeme franjevci uglavnom školuju na Zapadu gdje se susreću s novim idejama, nabavljaju knjige, umjetničke slike, kipove, liturgijske predmete i donose ih u bosanske samostane, čime omogućuju blagi protok zapadne kulture. O tome danas svjedoče knjižnice i riznice samostana u Fojnici, Kr. Sutjesci i Kreševu.

3 U toj tiskari, koja je radila od 1519. do 1523, tiskane su knjige: *Služabnik*, *Psaltir* i *Molitvenik*. Za *Služabnik* nije sasvim jasno je li tiskan u Veneciji ili Goraždu, dok je za druge dvije mjesto tiskanja Goražde (crkva Sv. Đorđa u Sopotnici) nesumnjivo. Usp. *Pisana riječ u Bosni i Hercegovini od najstarijih vremena do 1918*, Veselin Masleša, Sarajevo 1982, 155-163.

4 Nakon javno proglašenih reformi u Osmanskom Carstvu, bosanski valija Osman-paša pozvao je zemunskog štampara Ignjata Soprona da u Sarajevu otvori tiskaru uz državnu subvenciju, što je ovaj i prihvatio. Otvorena je u proljeće 1866. kao Sopronova pečatnja, a onda je prešla u ruke pokrajinske uprave u jesen iste godine i nastavila radom pod imenom Vilajetska pečatnja, a kasnije Vilajetska štamparija. Usp. Todor KRUŠEVAC, *Bosansko-hercegovački listovi u XIX veku*, Veselin Masleša, Sarajevo 1978, 11-12.

5 O inkunabulama u BiH vidjeti: Ljubinko POPOVIĆ, „Popis inkunabula koje se nalaze u Bosni i Hercegovini“, u: *Bibliotekarstvo*, 11 (1965) 4, 17-41. U tom popisu izostala je jedna inkunabula iz Kreševa, te jedna iz knjižnice Franjevačke klasične gimnazije u Visokom koju je nedavno otkrio prof. fra Ivan Nujić.

6 O tome: Andrija ZIRDUM, „Provincija Bosna Srebrene u vrijeme Matije Divkovića (1563-1631)“, u: *Zbornik o Matiji Divkoviću*, Institut za jezik i književnost u Sarajevu, Odjeljenje za književnost, Sarajevo 1982, 285-297.

Prva knjiga tiskana na narodnom, hrvatskom / bosanskom jeziku, u specifičnim društvenim i političkim okolnostima⁷, vezana je dakle uz „bogoljubnog bogoslovca“ fra Matiju Divkovića, rodonačelnika književne riječi na bosansko-hercegovačkom prostoru, koji je dao „prvine bosanske književnosti“⁸ kao utemeljitelj „ne samo bosanske franjevačke, nego i cjelokupne književnosti Bosne i Hercegovine na narodnom jeziku“⁹. Istina, jedan drugi franjevac, po rođenju Bosanac iz Srebrenice, fra Juraj Dragišić (oko 1445-1520), ugledni humanist, filozof i teolog, pobjegavši pred Turcima živio je i djelovao uglavnom u Italiji, objavio je znatno ranije nekoliko djela ali na latinskom jeziku.

O životu fra Matije Divkovića gotovo i nema podataka. O njemu je, nakon što ga je kratko kao pisca spomenuo fra Filip Lastrić (1700-1783) u svom djelu *Epitome vetustatum Bosnensis provinciae* (1776)¹⁰, prvi opširnije pisao fra Ivan Frano Jukić u prvom svesku *Bosanskoga prijatelja* (1850), u kojem je, uz nekoliko biografskih podataka, predstavio i njegova djela.¹¹ Paradoksalno je da su Divkovićeve djela doživjela veliku popularnost, a o njegovu životu jedva da ima ikakvih vijesti. Tek na osnovi kratkih zabilješki u njegovim knjigama, gdje daje poneku informaciju o samome sebi, moguće je u najkraćim potezima skicirati njegov životni put. Rodio se u Jelaškama, između Vareša i Olova, 1563. godine, a preminuo je u samostanu u Olovu 21. kolovoza 1631, kako stoji u sutješkom nekrologiju. Do godine rođenja došlo se izračunom na osnovi njegova zapisa na početnoj stranici njegove knjige *Sto čudesa*, gdje kaže da je iz Jelašaka i „budući od četrdeset i šest godišta ovo počeo pisati na iljadu i šesat i deveto godišta po porodu Gospodnjemu mjeseca svibnja na dvadeset i tri u subotu“. Dakle 1609. imao je 46 godina. Osnovnu izobrazbu Divković je vjerojatno stekao u samostanu u Olovu, a studij filozofije i teologije završio u Italiji. Zbog njegovih djela objavljenih početkom XVII. stoljeća uglavnom smo ga navikli tretirati kao franjevca toga stoljeća. Ali ne treba zanemariti ni činjenicu da je Divković gotovo četiri desetljeća živio u XVI. stoljeću, da se kroz to vrijeme obrazovao i, u stvari, kao pisac formirao, premda o tom periodu njegova života nema nikakvih podataka.

Poznato je da je kao kapelan službovao u Sarajevu i da je tamo 1609. dovršio svoje djelo *Nauk krstjanski za narod slovinski* (tzv. veliki *Nauk*), oko 300 listova opsega. To razaznajemo iz njegove zabilješke u knjizi: „Izpisu budući kapelanom u Sarajevu na iljadu i šesat i deveto godišta po porođenju Isukrstovu“. Potom je započeo i s pisanjem *Sto čudesa aliti zlamenja blažene i slavne Bogorodice divice Marije*, i oba je djela, zajedno uvezana, tiskao u Veneciji 1611. godine. Sudeći po posvetama ispisanim na naslovnicama knjiga, u tiskarskim troškovima su ga, po svoj prilici, potpomogli ugledni sarajevski građani kojima je posvetio svoje knjige. Tako je veliki *Nauk* posvetio „plemenitomu i visokomu g/ospodi/nu, g/ospodi/nu Antunu Gargureviću, Bošnjaninu iz Sarajeva, i Paviji sinu njegovu“, a *Sto čudesa* „...g/ospodi/nu Ivanu Nikole Matiaševića, Bošnjaninu iz Sarajeva...“.

7 O tome: Srećko M. DŽAJA, „Duhovni, politički i društveni kontekst pisca Matije Divkovića (1563-1631)“, u: *Zbornik o Matiji Divkoviću*, str. 273-283; – Isti: „Divkovićevo stoljeće i kasnije hrvatske dileme“, u: *Svjetlo riječi*, br. 334, siječanj 2011, Posebni prilog, str. 8-10.

8 Krešimir GEORGIJEVIĆ, *Hrvatska književnost od 16. do 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj i Bosni*, Matica hrvatska, Zagreb 1969, 152.

9 Slavko A. KOVAČIĆ, *Biobibliografija franjevaca Bosne Srebrene. Prilog povijesti hrvatske književnosti i kulture*, Sarajevo 1991, str. 104; usp. također: Luka MARKEŠIĆ, „Katolička reforma i njezin značaj ‘za narod puka slovinskoga’ prema djelima fra Matije Divkovića (1563-1631.)“, u: *Povijesnoteološki simpozij u povodu 500. obljetnice smrti bosanske kraljice Katarine*, Sarajevo 1979, str. 161-162.

10 Usp. Filip LASTRIĆ, *Pregled starina Bosanske provincije*, priredio, uvod i komentare napisao dr. fra Andrija Zirdum, s latinskog i talijanskog preveli dr. fra Ignacije Gavran i fra Šimun Šimić, Synopsis, Sarajevo – Zagreb, 2003, str. 137.

11 Usp. Ivan Franjo JUKIĆ, *Sabrana djela*, knj. II, prir. Boris Ćorić, Svjetlost, Sarajevo 1973, str. 51-53.

U Kreševu je 1612. godine započeo pisati svoje propovjedničko djelo *Razlike besjede Divkovića svrhu evanđelja nedjeljinijeh priko svega godišta*, a završio ga je u Olovu 1614. Godine 1616. tiskao je *Nauk krstjanski s mnoziemi stvari duhovnijemi i vele bogoljubnijemi* (tzv. mali *Nauk*, nazvan zbog manjeg formata iako je opsežniji od velikog *Nauka*) kao i svoje djelo *Besjede*.

Oba njegova djela, i veliki i mali *Nauk*, po svome sadržaju su katehetska, zamišljena kao poučno štivo koje bi koristilo i dušobrižnicima i puku.¹² U velikom *Nauku* (1611) Divković opširno razmatra najprije što „ima čovjek činiti da se može zvati pravi krstjanin imenom i djelom“ i kako „imamo nasliedovati Isukrsta“, a potom o molitvama (Očenaš, Vjerovanje, Zdravomarija), sakramentima, Božjim i crkvenim zapovijedima... U podnaslovu djela on ističe da se u *Nauku* nalaze „mnoge stvari lijepe i korisne svakom krstjaninu koji hoće poznati pravu vjeru i zakon Isukrstov“.

Mali *Nauk*, osim što ima sve značajke katekizma, donosi i tekstove koji izlaze iz okvira tipično katekizamskog sadržaja. U njemu je, naime, i zbirka različitih književnih tekstova, kao na primjer: *Verši Abramovi*, *Plač blažene divice Marije*, *Verši prilike Isukrstove*, *Prigovaranje meju križem i Gospom divicom Marijom*, pjesme, brojne molitve, litanije... Stoga Divkovićevo djelo s razlogom možemo označiti kao malu pučku enciklopediju: „Divkovićevo djelo nisu ‘literatura’, ona su kršćanska enciklopedija za puk u kojima se na lako razumljiv način samo objašnjava ono što je najkorisnije i kršćanima najneophodnije“¹³. O njegovoj širokoj popularnosti svjedoči velik broj izdanja kroz više od 120 godina – najmanje 25 od prvog pa do zadnjeg njegova poznatog izdanja iz 1738. godine.¹⁴ Pojedini su dijelovi i izdvojeno tiskani: *Život svete Katarine* (1709), *Plač blažene divice Marije* (1786), ali i neki drugi.

Kako za veliki tako i za mali *Nauk krstjanski*, koje „iz diačkog [latinskog] jezika ispisa, privede i složi u jezik slovinski“, Divković je prevodio, prerađivao ili kompilirao različite katekizme, prije svega katekizme španjolskog isusovca Jacoba Ledesme (1516-1575) *Dottrina cristiana breve per insegnare in pochi giorni* (1571) i talijanskog isusovca Roberta Bellarina (1542-1621) *Dichiarazione più copiosa della dottrina cristiana* (1598). Za veliki *Nauk* nisu razjašnjeni svi izvori, Divković ih u stvari uopće ne spominje. Vjerojatno je koristio više katekizama, među kojima je, sudeći po rasporedu teksta u drugom dijelu, i Ledesmin katekizam. Za mali *Nauk* Divković izriječno navodi izvore na početnoj stranici knjige, kad kaže da ga „od Ledezmova i Belarminova Nauka u jedno stisnu i složi“. Moguće je da je Divković za svoj mali *Nauk* koristio hrvatski prijevod Ledesmina katekizma, koji je tiskan kao latinično anonimno izdanje u Veneciji 1578. godine¹⁵, kao i bosanično izdanje iz 1583. koje se nalazi u sutješkoj knjižnici¹⁶.

Izuzevši *Verše svete Katarine* svi drugi umetnuti literarni tekstovi preuzeti su iz hrvatske književne baštine iz Dalmacije i Dubrovnika. Njih je Divković redigirao i ponešto u leksici i stihu mijenjao, imajući u vidu svoje čitatelje. *Verši Abramovi* su proizašli iz preradbe drame *Posvetilište Abramovo* dubrovačkog pisca Mavra Vetranovića (1482-1576), koje je Divković preradio i prilagodio svojoj pučkoj pastvi. On je svojim djelom, kao i kasniji franjevački pisci, prenosio

12 O tome v. Ivan ŠARČEVIĆ, „Doktrinarno-moralni naglasci u katehetsko-poučnim djelima fra Matije Divkovića“, u: *Majka Klara Žižić i njezina Družba 1706.-2006.* (Zbornik proslave 300. obljetnice preminuća službenice Božje majke Klare Žižić, utemeljiteljice Družbe sestara franjevki od Bezgrješne), ur. s. Terezija Zemljić, Šibenik 2009, str. 433-449.

13 Dragutin PROHASKA, *Kroatisch-serbische Schrifttum in Bosnien und der Herzegovina von den Anfängen im XI. bis zur nationalen Wiedergeburt im XIX. Jahrhundert*, Zagreb 1911, str. 100.

14 Teško je utvrditi sva Divkovićevo izdanja, ali se pouzdano zna da je djelo ponovno tiskano: 1621, 1630, 1631, 1632, 1640, 1641, 1643, 1660, 1669, 1680, 1682, 1683, 1686, 1700, 1707, 1723, 1737. i 1738. godine. Usp. Slavko A. KOVAČIĆ, *Biobibliografija franjevaca*, str. 103.

15 Usp. Vjekoslav ŠTEFANIĆ, „Mali kršćanski nauk J. Ledesme u hrvatskom prijevodu od g. 1578“, u: *Vrela i prinosi*, 11/1940, str. 70; Franjo Emanuel HOŠKO, *Negdašnji hrvatski katekizmi*, Zagreb 1985, 23.

16 Nedavno je fra Stjepan Duvnjak, kustos muzeja i knjižnice samostana u Kraljevoj Sutjesci, ukazao na prijevod Ledesmina katekizma iz 1583. tiskan na bosančici „istomačen u jeziku dubrovački“, a koji se nalazi u sutješkoj knjižnici. Usp. Ivan ŠARČEVIĆ, „Prije Divkovića“, u: *Svjetlo riječi*, br. 335, veljača 2011, 4-5.

dubrovačko književno nasljeđe i jezični izraz na široki prostor Bosne Srebrene od jadranske obale do rijeke Drave. Time je dao početni impuls standardizaciji franjevačke književnosti, oko čega su se, kasnije, franjevački pisci uvelike trudili.

Sto čudesa Divković je u cijelosti preuzeo iz knjige *Sermones discipuli de tempore et de sanctis cum Promptuario exemplorum et de miraculis B. M. Virginis* (1584) od njemačkog dominikanca Johannes Herolta (+1468), kojeg poznajemo prije svega kao homiletičkog pisca. Tiskani primjerci Heroltova djela nalazili su se u dalmatinskim samostanima, što ukazuje da su ih franjevački propovjednici koristili na izvornom latinskom jeziku. Skraćeno je nazivano *Discipulus* (Divković veli: *Dišipuo*). Heroltovo djelo je bilo izvor hrvatskim glagoljskim *Disipulima* iz XVI. stoljeća, tako da je teško razlučiti kada je Divković izravno koristio Herolta, a kada je pripovijesti o Marijnim čudesima preuzimao iz hrvatske glagoljske književnosti.

Četvrto Divkovićevo djelo *Razlike besjede Divkovića svrhu evanđelja nedjeljinijeh priko svega godišta* jest po svome sadržaju homiletičko, namijenjeno nedjeljnim propovjednicima i njihovim slušateljima. U njemu je ukupno 66 propovijedi. Započeo ga je pisati u Kreševu 1612, dovršio u Olovu 1614, a tiskao u Veneciji 1616. godine. Ono je najopsežnije autorovo djelo i uglavnom je nastalo na temelju djela spomenutog J. Herolta, *Sermones discipuli de tempore et de sanctis*, zatim francuskog dominikanca Pepina, *Sermones dominicales totius anni*, te još nekih autora (Busti, Ferreri, Heisterbach). Divković je i ovdje pri pisanju koristio također i glagoljsku i dubrovačku nabožnu književnost. Dok je u *Sto čudesa* sadržano vrlo mnogo jednostavnih pripovijesti i primjera, u *Besjedama* ih je manje s obzirom na homiletsku specifičnost tog spisateljskog žanra. Autor u *Besjedama* tumači ulomak nedjeljnog evanđelja započinjući kratkim citatom iz pročitane ulomka, a potom navodi misli crkvenih otaca i naučitelja, te teoloških i filozofskih pisaca. Time je slušatelje stavljao pred zahtjevniji zadatak, pogotovu imamo li u vidu da su mu propovijedi bile i opsežne. Slušanje i razumijevanje su olakšavali primjeri (*prilike*) u propovijedima, ali takve su propovijedi bile nešto rjeđe.

Nakon brojnih izdanja u XVII. i XVIII. stoljeću, uslijedio je zastoj više od dva stoljeća prije nego su se Divkovićevi tekstovi iznova, u novije vrijeme, počeli objavljivati. Tako su njegovi izabrani tekstovi našli svoje mjesto u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1972) zatim u bosansko-hercegovačkim književnim hrestomatijama (1974), u izborima franjevačke književnosti (1982, 1994), te u najnovijoj ediciji *Hrvatska književnost u BiH u 100 knjiga* (2005), a objavljen je i jedan izbor isključivo Divkovićevih tekstova (2000). U ovaj niz ide i reprint-izdanje *Nauka krstjanskoga* tiskanog u povodu drugog pohoda pape Ivana Pavla II. Bosni i Hercegovini (2003).¹⁷

Divkovića se u literaturi često promatralo u okviru protureformacije i katoličke obnove, pa ga se u tom smislu naglašeno označavalo i kao protureformacijskog pisca. Činjenica je da Lutherova reformacija (prva polovica XVI. stoljeća) i uopće protestantizam nisu imali odjeka na prostoru Bosne Srebrene te stoga Divković nije imao razloga da u svojim djelima na bilo koji način ugradi

17 U ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti* Divković je u 11. knjizi pod općim nazivom *Proza XVI. i XVII. stoljeća* (Zora – Matica hrvatska, Zagreb 1972) dobio je 14 stranica (165-178) u skupini 21 pisca. Potom je ušao i u bh. hrestomatije: Herta Kuna, *Hrestomatija starije bosanske književnosti, knj. I, (Srednjovjekovna književnost i hrvatska književna tradicija)* (Svjetlost, Sarajevo 1974), str. 122-137; Herta KUNA, PAVAO ANĐELIĆ i dr., *Bosanskohercegovačka književna hrestomatija: Starija književnost, knj. I* (Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo 1974), str. 141-153; Ivan LOVRENOVIĆ, *Književnost bosanskih franjevaca. Izbor iz tekstova starije hrvatske književnosti* (Sarajevo, 1982), str. 23-30; Marko KARAMATIĆ, *Bosanski franjevci* (Erasmus Naklada, Zagreb 1994), str. 16-21; Darija GABRIĆ-BAGARIĆ, *Matija Divković, Izbor iz djela* (Riječ, Vinkovci 2000); Ivo PRANJKOVIĆ, *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine od XIV. do sredine XVIII. stoljeća, knj. 6* (Matica hrvatska, Sarajevo 2005), str. 73-115. Godine 2003. u nakladi Bosne Srebrene pojavio se reprint Divkovićevo djelo *Nauk krstjanski*, tiskan u počast pohoda Ivana Pavla II. Bosni i Hercegovini (2003), kojemu je tom prigodom svečano darovan jedan primjerak.

takve nakane, budući da su njegovi ciljevi bili sasvim drukčiji: pouka katoličkoga puka i pripomoć franjevcima u njihovu pastoralnom radu. Opći crkveni koncil održan u Tridentu, danas Trento u Italiji (1545-1563), kao odgovor Katoličke crkve na protestantsku reformaciju, završio je u godini Divkovićeva rođenja 1563. On, dakle, jest živio i djelovao u postreformacijskom i posttridentinskom razdoblju Katoličke crkve, koje se u historiografiji naziva vremenom katoličke protureformacije i obnove, a to napose vrijedi za XVII. stoljeće. U tom je vremenu, istina, prisutan ali su mu nakane s kojima piše drukčije. Teme koje on obrađuje po svome su duhu i sadržaju dobrim dijelom srednjovjekovne, kakvi su, uostalom, i njegovi izvori, ali s jednim naglašenim ciljem da katolicima objasni i približi kršćanski nauk po kojem bi trebali živjeti u svojoj svakodnevnici. Sve je bilo podređeno tome.

Svoja djela Divković je objavio na bosančici ili bosanici (zapadnoj ćirilici). Zbog toga je, nakon što je završio rukopis za veliki *Nauk i Sto čudesas*, osobno otišao u Veneciju kako bi nadzirao izlivanje bosaničnih slova u tiskari i uopće kontrolirao poslove oko tiskanja. To je bilo od nemale potrebe i važnosti, jer, kako Divković svjedoči, tiskari nisu poznavali niti jedne riječi njegova jezika. Teško su se snalazili kod izlivanja slova jer ih nisu mogli lako razlikovati. Bio je to težak zadatak kako za venecijanskoga tiskara Petra Bertana tako i za autora Divkovića. Sam Divković u posveti velikog *Nauka* piše, budući da nije bilo bosaničnih slova, „ja mojiemi rukami učinih svekoliko iznova i iz temelja svakolika slova“, po čemu se za njega s pravom može kazati da je „prvi bosanski tipograf“¹⁸. Iako se bosančica vremenom samostalno razvijala, ipak je u tome Divković odigrao ključnu ulogu, jer se pokazao kao „samostalan i originalan reformator zapadne ćirilice“¹⁹. On je svojim grafijskim postupcima ne samo anticipirao „kasnija rješenja nego je i poslije pozitivno djelovao na hrvatsku latinicu, samo u obratnom smjeru: neutraliziranje mađarskih i talijanskih uzora u relativno integriranoj hrvatskoj latinici izvan kajkavskog područja izvršeno je zapravo u franjevačkoj pismenoj praksi i izdanjima“²⁰. Po tome je on preteča kasnijih jezičnih reformatora XIX. stoljeća. Za bosančicu ili zapadnu ćirilicu odlučio se jer je ona imala već dugu tradiciju u Bosni. Njome su se služili franjevci u samostanima, bila je poznata u običnom puku, njome su komunicirali trgovci, obrtnici i dr. Kako je bosančica bila dijelom raširena ne samo na prostoru Bosne i Hercegovine nego i u dalmatinskom priobalju i Dubrovniku, Divkovićeva odluka za to pismo je razumljiva jer se za knjigu pisanu tim pismom otvarao veći čitateljski prostor u širem vjerničkom puku što je bila njegova prvotna nakana. Niz franjevačkih pisaca koji su uslijedili nakon Divkovića, tijekom XVII. stoljeća, također je pisao bosančicom (Matijević, Papić, Posilović, Margitić).

Divkovićeve jezik je u osnovi ona štokavska ijekavština kojom su se služili žitelji srednje Bosne, na prostoru Olova, Sutjeske i Kreševa, uz primjese ikavice, ali ga je nadogrudio i jezičnim izrazom do kojeg je došao čitajući dubrovačku i hrvatsku srednjovjekovnu glagoljsku književnost. Nazivao ga je *naški*, *bosanski*, *slovenski*, ime koje su koristili i ostali franjevački pisci, uz još i druge nazive: *slavobosanski*, *ilirski / ilirički*, *hrvatski*, *dumanski*. Divkovićeve je „književni jezik čisti narodni govor“ u koji on „integrira književno-jezične tradicije slavonske, dalmatinske i dubrovačke“²¹. Za odjek dubrovačke književnosti u Divkovićeve djelu, kako u sadržajnom tako i u jezičnom smislu, stanovitu je ulogu po svoj prilici imala i kolonija dubrovačkih trgovaca nastanjenih u Sarajevu u Latinskoj / Franačkoj mahali (Latinluku), na području od današnje Latinske čuprije do Ćumurije, gdje je i Divković neko vrijeme boravio kao kapelan i s njima kontaktirao. Da je postojala zapažena relacija Divkovića, kao i drugih bosanskih franjevaca, s dubrovačkom književnošću, svjedoče, uz ostalo, i knjige dubrovačkih pisaca u samostanskim knjižnicama.

18 Ivan LOVRENOVIĆ, „Otac bosanske književnosti, prvi bosanski tipograf“, u: *Svjetlo riječi*, br. 334, siječanj 2011, Posebni prilog, str. 11, 13.

19 Dalibor BROZOVIĆ, „O posredničkoj ulozi Matije Divkovića u razvoju civilizacijsko-jezične nadgradnje“, u: *Zbornik o Matiji Divkoviću*, str. 46.

20 *Ibidem*.

21 Ivan LOVRENOVIĆ, Književnost bosanskih franjevaca, str. 11.

Činjenica da je Divkovićevo vrijeme Bosna Srebrena pokrivala širok prostor, uključivši Dalmaciju, Liku i Slavoniju, Divkovićevo djelo uvelike je utjecalo, uz onaj primarni cilj – vjerski odgoj katoličkoga puka – također i na oblikovanje hrvatskog jezičnog standarda, jer se čitalo na cijelom tom prostoru. Najprije je svojim jezikom utjecao na franjevačke pisce te su tako zajednički utirali put standardizaciji jezika na štokavskoj osnovi, ali i na pisce izvan Bosne i Hercegovine, te su se tako „odlike jednoga književnoga jezika nastalog na bosanskom tlu prenijele na široko hrvatsko područje i izravno utjecale na procese formiranja književnoga jezika na štokavskoj osnovici“²². Upravo zbog svoje široke popularnosti starija franjevačka književnost je, po sudu povjesničara književnosti i jezika, odigrala „presudnu ulogu u oblikovanju općenitoga hrvatskog književnog izraza“²³, odnosno bila izuzetno „važna za povijest hrvatskog jezika“²⁴. K tome, franjevci Bosne Srebrene su, opredijelivši se za latinicu, „odredili ne samo izbor hrvatskog književnog standarda nego i njegovu pismenu normu“²⁵. Iako franjevačka književnost nije bila urbana poput dubrovačke niti njezine visoke estetske razine, ona je ostvarila izuzetno snažan utjecaj, kako duhovni tako i kulturno-jezični, i u tome je njezino veliko značenje.

Divkovićeve je *Nauk* kao lektira bez sumnje zaživio u običnom vjerničkom puku. O tome govore i njegova brojna izdanja. Takvu čitateljsku popularnost, uostalom, slikovito potvrđuje i jedna zanimljiva zgoda koju je zabilježio talijanski znanstvenik i putopisac Alberto Fortis (1741-1803) u svojoj knjizi *Viaggio in Dalmazia* iz 1774 (hrv. prijevod: *Put po Dalmaciji*, Zagreb 1984). On je putovao po dalmatinskim krajevima, susretao se s tamošnjim žiteljima i s njima razgovarao o svemu što se tiče njihova načina življenja. Iz tih je razgovora zabilježio mnoge pojedinosti. Fortis, naime, opisuje stanovnike dalmatinskog zaleđa, koje naziva Morlacima, a za koje kaže da su „bistra uma i nekog prirodno poduzetna duha“, da čudesno uspijevaju kao trgovci, a „lako nauče čitati i pisati i računati“. U tom kontekstu on navodi i jednu zgodu u kojoj se spominje fra Matija Divković:

„Priča se da su se u početku ovoga stoljeća morlački pastiri mnogo bavili čitanjem debele knjige o kršćanskom, moralnom i povijesnom nauku što ju je složio neki o. Divković, a više je puta tiskana u Mlecima njihovom ćirilicom bosančicom koja se djelomično razlikuje od ruskog pisma. Događalo se često da bi župnik, pobožniji nego učeniji, propovijedajući s oltara, nagrdio neku zgodu ili u njoj izmijenio sadržaj; u takvim slučajevima iz slušateljstva se dizao glas nekoga od nazočnih da rekne: *Nije tako*.“²⁶

Iz svega rečenog je razvidno da je Divković odigrao ne malu vjersku i prosvjetno-kulturnu ulogu u povijesti bosansko-hercegovačkih katolika Hrvata. Svojim pionirskim pothvatom, tiskanjem prve knjige na narodnom / hrvatskom jeziku jednoga autora iz Bosne i Hercegovine, udario je temelje književnosti na ovim prostorima. Djela i njihov nastanak nesumnjivo je potrebno, kako bismo ih korektno shvatili, promatrati iz perspektive Divkovićeve vremena.

Divković je, kako smo vidjeli, pišući svoja djela koristio različite knjiške predloške. Sudeći po tome, njima nedostaje originalnosti, jer su nastala na temelju prevođenja, prerade i kompilacije različitih predložaka.

22 Darija GABRIĆ-BAGARIĆ, *Matija Divković, Izbor iz djela*, str. 17-18.

23 Rafo BOGIŠIĆ, „Književnost bosansko-hercegovačkih franjevaca u hrvatskoj književnoj matici“, u: *Sedam stoljeća bosanskih franjevaca 1291-1991* (Zbornik radova), Samobor 1994, str. 190.

24 Ivo PRANJKOVIĆ, *Hrvatski jezik i franjevci Bosne Srebrene*, Matica hrvatska, Zagreb 2000, str. 6; isti, „O jeziku i stilu fra Matije Divkovića“, u: *Svjetlo riječi*, br. 334, siječanj 2011, Posebni prilog, str. 14-15. Prije više od jednoga stoljeća o Divkovićevu jeziku napisao je doktorsku disertaciju Đorđe S. ĐORĐEVIĆ: *Matija Divković. Prilog istoriji srpske književnosti*, Beograd 1896. Autor Divkovićeve jezik analizira unutar srpske pisane kulture i a samog Divkovića vidi u srpskoj književnosti.

25 Ivo BANAC, *Hrvatsko jezično pitanje*, s engleskog I. Matković, Zagreb 1991, str. 48.

26 Alberto FORTIS, *Put po Dalmaciji*, prev. Mate Maras, Globus, Zagreb 1984, str. 42-43.

Međutim, u svemu tome ima nešto što njegova djela čini posebnim, a ne samo prenesenim iz „dijačkog jezika“ ili preuzetim iz dubrovačke ili glagoljske književnosti. Usporedbe s izvornikom pokazuju da je Divković prevodio i prerađivao na njemu svojstven – kreativan način. On je prevođenju teksta pristupao slobodnije, negdje je ponešto izostavljao što je smatrao da je njegovim čitateljima i slušateljima od manje važnosti, a negdje je dodavao kako bi sadržaj učinio jasnijim i pristupačnijim. Stoga se s pravom može reći da je Divkovićev prevodilački „postupak posve stvaralački“²⁷. U tom trajnom prilagođavanju vodio se potrebama svoga puka. Kroz prilagodbu on je prevedene tekstove htio učiniti pristupačnim i u narodu djelotvornim. Znao je da njegova publika, s obzirom na geografiju, kulturu, izobrazbu, običaje, društvene i političke okolnosti, nije u jednakoj poziciji s čitateljstvom i slušateljstvom u zapadnim kršćanskim zemljama. Pismenost ovdašnjih katolika bila je vrlo malena. Nije bilo organiziranog školstva. Divković je, međutim, bio uvjeren da se u narodu i u takvim okolnostima može djelovati pisanom riječi. Samo s tim uvjerenjem mogao je stvarati svoja djela i potom putovati u Veneciju da bi s tiskarom izlijevao i slagao slova za tisak. Divković ide, kako kaže pjesnik Nikola Milićević (1922-1999), u Mletke „po kiši i nevremenu“ da za svoj „nepismen i ubog narod“ tiska ono što je u tišini ispisao, jer „vjeruje u moć svojih knjiga“! Ta je Divkovićeva iskrena vjera urodila plodovima s dalekosežnim utjecajem na duhovnost, prosvjetu i kulturu bosansko-hercegovačkih katolika Hrvata! I ne samo njih!

27 Ivanka PETROVIĆ, „‘Sto čudesa’ Matije Divkovića u kontekstu zapadnoevropske i hrvatskoglagoljske književnosti“, u: *Zbornik o Matiji Divkoviću*, str. 185.

PRAVILNIK VIJEĆA ZA KULTURNO-ZNANSTVENU DJELATNOST, IZDAVAŠTVO I KOMUNIKACIJE

I. NAZIV I NARAV VIJEĆA

Članak 1.

Prema Statutima Provincije (čl. 116 i 117) *Vijeće za kulturno-znanstvenu djelatnost, izdavaštvo i komunikacije* (dalje: Vijeće) savjetodavno je tijelo uprave franjevačke provincije Bosne Srebrene, koje inicira, predlaže, koordinira, prati i ocjenjuje provincijske projekte na polju kulturne, znanstvene, izdavačke i komunikacijske djelatnosti.

II. ČLANOVI VIJEĆA

Članak 2.

Članove Vijeća imenuje uprava Provincije na kapitularnom kongresu za aktualno trogodište ili, po potrebi, na svojim sjednicama za određeno razdoblje.

Ponavljanje mandata članovima Vijeća nije ograničeno.

Članak 3.

Članovi Vijeća se odabiru iz kruga one braće koja rade ili imaju radno iskustvo u djelatnostima koja obuhvaćaju program rada ovoga Vijeća.

III. PROČELNIK I TAJNIK VIJEĆA

Članak 4.

Na čelu Vijeća stoji pročelnik kojeg imenuje uprava Provincije. Njegova je zadaća da saziva i predsjedava sjednicama Vijeća i da vodi brigu o izvršenju njegovih zadataka.

Pročelnik podnosi upravi Provincije pismeno izvješće o radu Vijeća jednom godišnje, a češće ako to bude potrebno ili kad to uprava Provincije bude zahtijevala.

Tajnika Vijeća između sebe biraju članovi Vijeća na konstituirajućoj sjednici. Njegova je zadaća da vodi zapisnik sjednica Vijeća, u kojem će sažeto biti pribilježen tijek sjednice, sadržaj razgovora, te predloženi i usvojeni zaključci.

Tajnik na sljedećoj sjednici daje zapisnik na uvid i usvajanje članovima Vijeća, i s pročelnikom ga potpisuje.

Ukoliko je pročelnik Vijeća spriječen, a sjednicu je potrebno održati, saziva je i vodi tajnik.

IV. SJEDNICE VIJEĆA

Članak 5.

Vijeće održava radne sjednice najmanje četiri puta godišnje. Sjednice se mogu održavati i na njima se mogu usvajati programi ako je nazočna većina članova.

Na sjednicama Vijeća razmatraju se pitanja i donose zaključci o stvarima koje su, prema ovom Pravilniku, u nadležnosti Vijeća, ili one koje Vijeću u posebnim slučajevima povjeri uprava Provincije.

Zaključci i odluke Vijeća se usvajaju javnim glasovanjem i natpolovičnom većinom nazočnih članova.

Preslik zapisnika svake sjednice tajnik Vijeće je dužan dostaviti *Tajništvu Provincije* na uvid i razmatranje.

V. ZADACI VIJEĆA

Članak 6.

Program rada Vijeća za kulturno-znanstvenu djelatnost, izdavaštvo i komunikacije obuhvaća sljedeće elemente:

1. Iniciranje, predlaganje, koordiniranje i ocjenjivanje provincijskih projekata na polju kulturne djelatnosti kao što su:

a) očuvanje, zaštita i prezentacija knjižnog, arhivskog, likovnog, glazbenog i muzejskog blaga u posjedu Provincije;

b) očuvanje, zaštita i prezentacija arheološkog blaga i povijesnih spomenika u posjedu Provincije ili onih koji su na poseban način vezani uz Provinciju ili mjesta gdje ona djeluje;

c) organizacija kulturnih priredbi u povodima obljetnica i drugih prigoda od važnosti za Provinciju;

d) standardizacija vođenja kronika, bilježenja i čuvanja podataka;

e) prikupljanje bilježaka, zapisa, članaka i znanstvenih radova važnih za buduće istraživanje povijesti.

2. Iniciranje, praćenje i koordinacija provincijskih projekata na polju znanstvene djelatnosti:

a) *Kulturno-povijesni institut Bosne Srebre*ne;

b) Drugi istraživački projekti vrijedni za Provinciju, Crkvu i društvo.

3. Iniciranje, koordinacija i praćenje provincijskih izdavačkih projekata:

a) Rad izdavačke kuće *Svjeto riječi* i agencije FIA;

- b) Izdavačka djelatnost odgojno-obrazovnih ustanova;
 - c) Izdavačka djelatnost Provincije na lokalnoj razini (samostanskoj i župnoj);
 - d) Pojedinačni izdavački projekti braće.
4. Iniciranje, koordinacija i praćenje rada provincijskih komunikacijskih projekata:
- a) Djelatnosti na Internetu (na provincijskoj, samostanskoj i župnoj razini);
 - b) Funkcioniranje provincijskog Intraneta;
 - c) Radio-televizijski projekti, nastupi i korištenje RTV medija.
5. Iniciranje, predlaganje i koordinacija akcije oko dodjele priznanja i odličja za uspjehe na polju kulturne, znanstvene, književne, glazbene, izdavačke i istraživačke djelatnosti zaslužnim osobama, članovima Provincije i drugima.

VI. PRIOPĆAVANJE ZAKLJUČAKA I ODLUKA UPRAVI PROVINCIJE

Članak 7.

Zaključci koji se upravi Provincije predlažu kao moguće odluke, dostavljaju se kao poseban protokoliran dokument, s potpisom pročelnika Vijeća. Uprava Provincije, nakon njihova razmatranja, može ih cjelovite ili dijelom izmijenjene proglasiti svojom odlukom, koja se potom objavljuje u službenom glasilu Provincije, ili ih pak vratiti Vijeću na dalje razmatranje i novo oblikovanje.

Uz zajednički usvojene zaključke, mogu se upravi Provincije dostaviti i izdvojena mišljenja ako iza njih stoje barem dva člana Vijeća, i oni to zahtijevaju.

Ovaj Pravilnik, na prijedlog Vijeća, odobren je na sjednici uprave Provincije dana 9. studenog 2010. godine.

Pročelnik:
fra Marijan Karaula

MP

Provincijalni ministar:
fra Lovro Gavran

PRAVILNIK VIJEĆA ZA DUHOVNOST I TRAJNU FORMACIJU

NAZIV I NARAV VIJEĆA

Članak 1.

Prema Statutima Provincije (Čl. 3, § 2 i Čl. 44, § 2), *Vijeće za duhovnost i trajnu formaciju* je savjetodavno tijelo uprave Franjevačke provincije Bosne Srebrene.

ČLANOVI VIJEĆA

Članak 2.

Vijeće ima pet članova koje imenuje uprava Provincije na kapitularnom kongresu do slijedećeg provincijskog kapitula. Po potrebi, uprava Provincije može u Vijeće imenovati nekoga člana i na kraći period, odnosno nekoga razriješiti članstva u Vijeću.

Članak 3.

Članovi Vijeća dužni su pribivati sastancima, a u slučaju spriječenosti trebaju obavijestiti pročelnika Vijeća.

*PROČELNIK I TAJNIK VIJEĆA***Članak 4.**

Na čelu Vijeća stoji pročelnik, imenovan na kapitularnom kongresu, koji je ujedno i provincijski moderator trajne formacije i član provincijskog Tajništva za odgoj i izobrazbu, u okviru kojega Vijeće djeluje.

Članak 5.

U skladu s dokumentima Reda (*Ratio formationis franciscanae*, Dodaci 3) pročelnik djeluje u ovisnosti o provincijalnom ministru i definatoriju Provincije i ima slijedeće dužnosti:

§ 1. Sazivati i predsjedati sjednicama Vijeća, te voditi brigu o provedbi povjerenih mu zadataka.

§ 2. Brinuti se za ostvarivanje programa trajne formacije, koji je određen odlukama provincijskog kapitula.

§ 2. Pohađati i animirati mjesna bratstva kako bi im pomagao u konkretnom ostvarivanju programa trajne formacije.

§ 3. Izvješćivati upravu Provincije i Tajništvo za odgoj i izobrazbu o radu Vijeća i zaključcima sa sjednica.

§ 4. Obavještavati bratstvo Provincije o tečajevima, aktivnostima, literaturi i materijalima trajne formacije koje nude Crkva, Red ili druge redovničke zajednice s ciljem poticanja sudjelovanja u trajnoj formaciji, u skladu sa specifičnim, profesionalnim i pastoralnim potrebama pojedine braće.

§ 5. Susretati se s drugim moderatorima naše Južnoslavenske konferencije franjevačkih provincijala, kako bi uzajamno dijelili ideje, iskustva, pomagala i sredstva za trajnu formaciju.

§ 6. Predstaviti izvješće o trajnoj formaciji na provincijskom kapitolu.

Član 6.

Članovi Vijeća izabiru na prvoj sjednici između sebe tajnika Vijeća, koji vodi zapisnik o radu svake sjednice Vijeća i šalje ga u Tajništvo za duhovnost i trajnu formaciju.

*SJEDNICE VIJEĆA***Član 7.**

Vijeće održava sjednice najmanje dva puta godišnje, a vodi ih pročelnik. U njegovoj odsutnosti sjednice saziva i predsjedava im najstariji član Vijeća po prvom redovničkom zavjetovanju. Na sjednicama Vijeća razmatraju se pitanja i donose zaključci o stvarima koje su, prema ovom Pravilniku, u nadležnosti Vijeća, ili koje mu, u pojedinačnim slučajevima, povjeri uprava Provincije. Za odluke koje se donose glasanjem potrebna je natpolovična većina glasova.

Član 8.

Materijali koji ulaze u program sjednice neka se pravodobno pošalju svim članovima prije sastanka.

ZADACI VIJEĆA

Član 9.

Poslovi i zaduženja Vijeća jesu:

Planiranje, pripremanje i organiziranje programa trajne formacije za svaku kalendarsku godinu (GS 85, §1; SP 3, §2).

Planiranje, poticanje, pomaganje i evidentiranje mjesečnih duhovnih obnova, nagovora i predavanja, u dogovoru s gvardijanima (SP 10).

Planiranje i organiziranje duhovnih vježbi za svu braću Provincije, u skladu s odredbama zakonodavstva Reda i Provincije i u suradnji s gvardijanima mjesnih bratstava (SP 8).

Planiranje i organiziranje godišnjih susreta mlađe braće, posebice svečano zavjetovanih tijekom posljednjih pet godina (GS 86, §1; SP 44).

PRIOPĆAVANJE ZAKLJUČAKA UPRAVI PROVINCIJE

Članak 10.

Zaključci koji se upravi Provincije predlažu kao moguće odluke, dostavljaju se kao poseban protokolirani dokument, s potpisom pročelnika Vijeća.

Član 11.

Ovaj Pravilnik, na prijedlog Vijeća, odobren je na sjednici uprave Provincije dana 1. ožujka 2011.

Pročelnik:
Fra Pero Vrebac

MP

Provincijal
Fra Lovro Gavran

O L T A R

Piše: Dr. **Klaus Peter Dannecker**,
profesor za liturgijsku znanost, Trier

U Postanku, prvoj knjizi Biblije, priča se kako je praotac Jakov na jednom od svojih putovanja jednu noć tako proveo da je svoju glavu naslonio na kamen. U snu, da mu se je otvorilo nebo i da je vidio ljestve, koje sežu od zemlje do neba. Anđeli su uzlazili i silazili, a na vrhu ljestava ukazao se sam Bog i dao Jakovu obećanje da će njegovo potomstvo biti brojno kao prašina zemlje. Jakov je, probudivši se ujutro od sna, uspravio kamen, polio ga uljem i učinio ga tako oltarom, jer je ulje bilo jedan od žrtvenih darova, koji su se prinosili na oltarima (Post 28, 10-19).

Oltari su bili u mnogim religijama, kao i u pretkršćanskom židovstvu, monumenti iz kamena, zemlje ili metala na kojima su žrtveni darovi, kao izraz poštovanja Boga ili bogova, bili izljevani ili spaljivani. Praksćani su na početku u Jeruzalemu posjećivali hram ovoga grada s njegovim oltarima za žrtve kađenice i paljenice. Ali, oni su sve jasnije postajali stranci u ovom hramu, koji su kasnije Rimljani zauvijek potpuno razorili.

Kršćanima je kasnije, umjesto oltara, križ postao Kristov novi oltar. Drvo mučenja na kojem je on predao svoj život kao izraz svoje ljubavi za grešnike, a oni su ga kasnije pribili na križ. Kršćani su od početka slavili Euharistiju koju im je Isus naložio od posljednje večere: „Činite ovo meni na spomen“ (Lk 22, 19).

Oni na početku nisu imali još nikakve crkve i slavili su presvetu tajnu po kućama na običnim stolovima. Ali što je tu slavljeno, nije bio jednostavno objed kao sjećanje na Isusa, nego prisutnost njegove muke i smrti, prisutnost žrtve na križu, u kojoj su svećenik i žrtva bili identični.

Bez sumnje je da će ovaj na nebu i na zemlji uzbudljivi događaj potisnuti jednostavnost i neporočnost dnevnih boravaka i blagovališta, čim kršćanstvo iz podzemlja stupi u javnost i sagradi crkve za Božju službu. Usred ovih crkava stoji otada oltar. Na početku je bio samo jedan: ukaz na jedinog Spasitelja Isusa Krista i jednu Euharistiju. U pravilu je on bio sačinjen od kamena: stijena sa Golgote nad kojom je stajao križ.

Kasnije je ova lijepa simbolika zatamnjena. Postavilo se mnogo oltara i podiglo na njima nadgradnje, koje su ponajčešće bile vrlo upečatljiva umjetnička djela visokog ranga. Ipak je kame-ni stol, naslonjen na jedan ili četiri stupa, kako ga još i danas nalazimo slobodna pred pozadinom mozaika apsida u starim crkvama Ravene, znak osvajajuće snage.

Mnogi od današnjih oltara su doduše jednostavni, nedostaje im ipak onaj „sjaj plemenite jednostavnosti“, kojega je zadnji Koncil namijenio cijeloj liturgiji Crkve. Što se tu sve ne odlaže i polaže, mnogo toga što ne stoji ni u kakvu odnosu: svijećnjaci, vaze za cvijeće, knjige, ceduljice. Pogled u novi obred posvete crkve i posvete oltara, mogao bi ustvari biti dovoljan da bi mnogim neukusima stali na kraj.

Kod svečane posvete oltara izlijeva se krizmeno ulje na njegovu sredini i na četiri ugla i na taj način se pomazuje cijeli oltarski stol: Oltar je simbol za Krista, Mesiju, što u prijevodu znači *pomazani*. Iza toga sagorijeva tamjan na oltarskoj plati: simbol molitve koja se odavde uzdižu prema Bogu.

Konačno, pale se svjetla i stavljaju na oltar s riječima: „Kristovo svjetlo svijetlilo na oltaru, neka reflektira u životu svih koji imaju udjela u stolu Gospodnjem.“ U oltarsku menzu stavljaju se po pravilu relikvije: Sjećanje na žrtvu života svetaca, koja proistječe iz žrtve Kristove.

Nepomični oltari, kako ih Crkva želi imati, jesu mjesta na kojima se oni, koji traže domovinu, mogu zadržavati i zaustaviti.

Iz obreda blagoslova oltara

Blagoslovljen si Gospodine, Bože naš, jer si prihvatio žrtvu Kristovu, prinesenu na oltaru Križa, za spasenje ljudi. Da bismo proslavili sjećanje na ovu žrtvu, ti pozivaš svoje narod s ljubavlju da se okupi oko stola tvoga Sina. Pogledaj na ovaj oltar kojeg smo podigli za slavljenje Euharistije; on neka bude središte naše hvale i zahvale. On neka bude oltar, na kojemu vršimo žrtvu Kristovu pod svetim znakovima. On neka bude stol na kojemu lomimo kruh života i pijemo iz kaleža zajedništva. On neka bude nepresušno vrelo našega spasenja, koje nam je u Kristu poklonjeno. Pristupimo Kristu, živome kamenu, na njemu raste tvoja zajednica uvis prema svetome hramu. Po Kristu posvećujemo ti na oltaru našega srca, žrtvu svetoga života na hvalu Tvoje slave. Tebi hvala, čast i slava sada i u vječnosti. Amen.

S njemačkog preveo:
fra Živko Petričević

VIŠE NEGO SAMO ETIKETA

O značenju liturgijskih manira

Od prije nekoliko godina može se ponovno govoriti o manirama. Godine 2003. objavljena je knjiga *Manire* od Asfa – Wossen Asseratea na temelju koje se razmišlja o tome, kako se može dolično ophoditi jedan s drugim i koje je ponašanje prikladno nekoj situaciji. Za privrednike i političare postoje kursovi koji uvode u umjetnost manira. Čini se da je otkriveno kako su uljudnost i njegovane manire više nego samo etiketa. Upravo u knjizi od Asseratea postaje jasno da se kod manira radi o kulturi, o poštivanju neke situacije, nekog čovjeka kojeg susrećemo, nekog mjesta u kojem se nalazimo. Manire smiju danas ponovno postojati; svakako da su u međuvremenu mnoge višestruko pale u zaborav.

Manire obuhvaćaju sva područja života, također i liturgiju. Različite ponude daljnje izobrazbe za *ars celebrandi* pokazuju kako se liturgija stručno ili jednostavno može slaviti lijepo.

Dobrim manirama smatra se, ako celebrant sačeka odgovore zajednice i ne pada joj u riječ. On čuje odgovor sakupljenih i daje im priliku da ga izgovore. S tim celebrant dokazuje da je zainteresiran za dijalog, makar i u ritualiziranom obliku.

Kao dijete učio sam da se gleda u oči osobu s kojom se razgovara. Također i celebrant treba, ako zajednicu oslovljava s *Gospodin s vama*, kao kod pozdrava ili prije prefacijskog dijaloga, ljude pogledati. Isto vrijedi i za komunikaciju s Bogom. Kod molitve pogled je upravljen na neki simbol koji ukazuje na Boga (u danom slučaju na tekst), ali ni u kojem slučaju na ljude koji se sami u molitvi obraćaju Bogu. Uljudnost prema Bogu je izraz vjere u njegovu prisutnost, ona je vijest.

U dobre manire spada također i to da se koncentrira na ono što se čini. Ako celebrant savija korporal i istodobno čita oglase ili želi dobru nedjelju i istodobno preklapa misal to ne sličí obraćanju sakupljenima. Isto tako, ako prije prefacije sa *Gospodin s vama* uspostavlja dijalog sa zajednicom i istodobno u misalu traži tekst.

Dobre manire pokazuju se također i u ophođenju s liturgijskim rekvizitima. Kalež koji će Kristovu krv sadržavati, uzima se drugačije u ruku, nego neki plastični pehar. Knjiga iz koje se naviješta vijest spasenja zaslužuje respekt. Oltar, simbol Krista u našoj sredini, nije nikakvo odlagalište za pjesmarice i za kutije za naočale, štapove ili kance za zalijevanje.

U dobre manire spada također da se ono što se govori i ozbiljno misli. Da se, dakle, nakon poziva *Pomolimo se* stvarno najprije u tišini i sam moli, a ne da se lista knjiga.

Također estetika i higijena traže manire. Postoje liturgijske manire, koje se nalaze na estetskoj razini. Purifikatorij nije nikakva servijeta, nego služi za čišćenje kaleža, ne usta. A pogotovo ne, ako se on na kraju upotrebljava kod pružanja kaleža prisutnima.

Manire su ponovno u modi. One oblikuju zajednički život ugodnije, predstavljaju mustru ponašanja. Liturgijske manire najčešće ukazuju iznad sebe i otvaraju pristup dubljoj istini.

S njemačkog preveo:
fra Živko Petričević

Ivan Meštrović: *Fra Grgo Martić*

DODJELA STIPENDIJA FONDA KAP DOBROTE

Sarajevo (Kovačići) - U utorak 7. prosinca, u prostorijama Franjevačkog studentskog doma, dodijeljene su stipendije za 34 studenta i studentice iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine. Fra Stipan Radić, ravnatelj *Kruha sv. Ante*, nazočnim je studentima poželio uspješnu akademsku godinu čestitavši im na dobivenoj stipendiji. Fra Stipan je naglasio kako je, na žalost, ove godine manje stipendija nego protekle, a da je razlog tomu smanjen priliv financijske podrške.

Fra Mato Topić, povjerenik za socijalnu i karitativnu djelatnost Franjevačkog provincije Bosne Srebrene također je pozdravio studente podsjećajući ih na volonterski rad i pomaganje

bližnjemu. Mirela Šuman, voditeljica *Trauma centra* i Ivona Piplica-Parać govorile su studentima o mogućnosti volontiranja, te o dosadašnjim iskustvima u radu sa studentima.

Stipendijski fond *Kap dobrote* već šest godina pomaže nadarene studente slabijeg financijskog statusa. U tom periodu studenti su lokalnoj zajednici darovali preko 80.000 volonterskih sati, implementirali četiri studentska projekta, a njihov rad popraćen je u više od 120 medijskih priloga.

WEB-STRANICA FRANJEVAČKE TEOLOGIJE

Sarajevo - Na dan održavanja božićne priredbe na Franjevačkoj teologiji službeno je objavljena i web-stranica ove naše viso-

koškolske ustanove. Na adresi www.franjevackateologija.ba uz uobičajene informacije o Teologiji objavljuivat će se i razni članci s područja teologije, filozofije, povijesti, umjetnosti, crkvenih, društvenih i političkih zbivanja u svijetu i kod nas, ali i vijesti iz studentske svakodnevnice i sve ono što je na neki način vezano uz život naše akademske zajednice.

Sretan Božić i Novu godinu svim ljudima dobre volje žele

FRA MATIJA DIVKOVIĆ MOŽE BITI PRIMJER SVIMA KOJI SU MORALI OTIĆI IZ BIH – ON SE VRATIO

Razgovor sa provincijalom fra Lovrom Gavranom, objavljen u Dnevnom listu (10. 1. 2011.)

Ova godina je godina u kojoj se obilježavaju četiri stoljeća od prve tiskane knjige u BiH na narodnom jeziku – riječ je o knjizi *Nauk krstjanski* (1611.) fra Matije Divkovića, o čemu smo pisali i u jučerašnjem broju. Za naš list provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Lovro Gavran govori o značaju Divkovićeve knjige, o porukama koje i danas možemo iščitati iz njegova djela, kao i programima kojima će biti obilježen ovaj jubilej od velikog značaja za cjelokupnu kulturu ovih prostora.

Ova godina je godina velikog jubileja – 400 godina od objavljivanja *Nauka krstjanskog* fra Matije Divkovića. Koliko je važno upoznati javnost (a i podsjetiti je) na ovo kapitalno djelo i njegovog tvorca?

- Jedva da postoji iole školovan građanin Bosne i Hercegovine, a da nije čuo za fra Matiju Divkovića iz Jelašaka i njegov *Nauk krstjanski*, ali su ipak vrlo rijetki oni koji to njegovo djelo dobro poznaju i koji su dovoljno svjesni njegove vrijednosti i njegove uloge u opismenjavanju našega naroda, u standardizaciji hrvatskog književnog jezika kao i štokavštine – ne samo u BiH, ne samo u Republici Hrvatskoj, nego i šire, a da i ne govorimo o njegovoj važnosti za kršćanski odgoj i izobrazbu naših vjernika katolika na ovim prostorima.

U biti, to je katekizam – vjeronaučni udžbenik koji je Divković, nakon svoga studija i boravka po talijanskim učilištima sastavio, ugledajući se na druge tadašnje katekizme koji su bili rašireni u Katoličkoj crkvi. On i kaže u uvodu kako “privodi” iz jezika “diačkog” na jezik “slovenski” (“diački” je latinski). To je djelo napisano i objavljeno u vrijeme nešto smanjenog osmanlijskoga pritiska, jer je to vrijeme kada Osmansko Carstvo ne vodi velike ratove. U to vrijeme provincija Bosna Srebrena doživljava i brojčano svoj uspon. Ima oko 270 franjevac, 53 su na studijima vani, a čak 23 djeluju u Bugarskoj. Provincija se tada prostirala od Karlovca do Bugarske i od Jadrana do Budima. Divković svoj *Nauk* piše u Sarajevu, potpomognut katoličkim trgovcima-mecenama, posebno Grgurevićima. Pisao ga je vjerojatno u katoličkoj četvrti Latinluk, gdje je službovao kao kapelan, a slova bosančice izljevaju sam u Veneciji. Treba svakako kazati da su braća Ljubovići skoro stoljeće prije Divkovića u Goraždu tiskali djela na staroslavenskom, na ćirilici, i to knjige za uporabu u pravoslavnoj liturgiji. Divković je važan zato što su njegove knjige prve koje su nam ostale na narodnom jeziku i bile namijenjene običnom puku, širokim slojevima. Djelo kao što je Divkovićev *Nauk krstjanski*, koje je doživjelo 27 izdanja, nije mala stvar.

Fra Matija Divković je otac bosanske književnosti. Koliko je njegova pojava, u današnjem kontekstu, važna za ovu državu i Hrvate u BiH, ali i sve njezine narode? Koje

bismo poruke i danas trebali iščitati iz djela fra Matije Divkovića?

- *Otac bosanske književnosti*, fra Matija Divković, živio je i djelovao u Bosni u vrijeme kad Kraljevina Bosna već stoljeće i pol više nije bila slobodna i samostalna država nego vilajet Osmanskog Carstva. U to siromašno i teško vrijeme, bez sredstava i tiskare, uz sumnjičenja vlastodržaca, pisati bosanskim jezikom, tiskati knjige bosanskim pismom (bosančicom), s vjerskom tematikom katoličkog kršćanskog nauka, koji je stoljećima domaći u bosanskom narodu – značilo je, uz ostalo, dati jasnu poruku našim vjernicima (tadašnjim turskim podanicima!), ali i svima drugima, da Bosna i bosanski narod živi, iako je njegova država okupirana i porobljena. Vjerojatno ni Divković, kao ni drugi ondašnji franjevci, nisu imali predodžbu što će kasnije, u budućnosti, značiti njihov rad. Oni su jednostavno bili vezani uz svoj narod, htjeli su mu pomoći ponajprije u religioznom odgoju, a onda i dijeliti s njime dobro i zlo, muku i radost. Slična je važnost i zadaća današnjih franjevaca: ne zanositi se velikim djelima nego biti bliski ljudima.

A što se tiče Divkovićeve važnosti za našu državu, njezine narode i građane, ta se važnost ne može nikome nametnuti. Ona se može samo otvorena srca i razuma prepoznati, vrednovati i priznati. Nažalost, kod nas još nije došlo vrijeme da prepoznamo povijesne međusobne utjecaje jednih na druge. Postalo je sve separatno i isključivo. I povijest se onda, a i velikani u njoj, prihvaćaju ili odbacuju iz trenutačnih ideoloških potreba. Tako se čini i s Divkovićem: jedni ga posve odbacuju, a drugi ga usko tumače samo za sebe.

Divković može biti primjer svima koji su otišli, koji su morali otići iz Bosne i Hercegovine, i raditi ili školovati se vani. Divković se vratio. On može biti primjer svima kako se i u nesklonim vremenima čovjek može baviti važnim stvarima koje će biti od koristi njegovu narodu, a ne samo riječima izvikivati svoj identitet. Može pogotovo biti od koristi franjevcima i svim duhovnicima, pa i prosvjetnim i medijskim djelatnicima da na ispravan način prosvjećuju svoje vjernike, učenike i primatelje

svojih poruka. Vjera treba biti izrečena u jeziku bliskom narodu. Tako je djelovao Divković.

Franjevci su kroz povijest gotovo uvijek bili lučonoše, čuvari kulturne baštine, nositelji preporoda. Kao provincijal Bosne Srebrene, što mislite, kolika je odgovornost nastaviti njihovo djelo i čuvati uspomenu na te velike ljude naše povijesti? Kakvim programima će Bosna Srebrena obilježiti jubilej fra Matije Divkovića?

- Ako itko čuva i nastavlja djelo naših starih velikana uma i srca, vjere i kulture, to nastoje i danas činiti bosanski franjevci. Ovo vrijeme ih je doduše odnijelo i na druge strane, pa moraju graditi puno porušenoga, držati nadu i smisao u prognanim župama. Naravno, to isto čine i dijecezanski svećenici. Nekad mi se čini da je franjevcima pao na leđa pretežak teret. Jer imati Zvizdovića, Divkovića, Jukića i mnoge druge vrijedne franjevce u svojoj baštini – nije samo čast nego i teška obveza. Zato su franjevci najodgovorniji, naravno, ne umanjujući važnost ostalim znanstvenicima, književnicima, povjesničarima i drugim stručnjacima, da – iskreno, časno i pošteno, bez lažiranja, prikrivanja, podcjenjivanja i zemarivanja – rade na osvjetljavanju naše doista bogate i slavne, a uvijek teške povijesti. Današnje su mogućnosti za takav rad daleko povoljnije nego u prošla vremena, pa te povoljne okolnosti treba maksimalno iskoristiti.

Franjevačka provincija Bosna Srebrena ima više projekata vezanih uz fra Matiju Divkovića i 400. obljetnicu objavljivanja njegova *Nauka krstjanskog*.

Naša revija *Svjetlo riječi* već je u svom siječanjskom broju 2011. objavila značajan prilog od 16 stranica, posvećen isključivo toj temi. Odlučili smo, u suradnji s Kulturno-povijesnim institutom Bosne Srebrene, objaviti i sabrana djela fra Matije Divkovića. To dakako nije lagan i brz posao, pa će ove godine biti objavljene samo prve dvije knjige: *Nauk krstjanski za narod slovinski* i *Sto čudesa aliti znamenja blažene i slavne Bogorodice i Divice Marije* – koje su prvi put tiskane u Veneciji 1611. Naknadno, čim budu pripremljene za ti-

sak, objavit ćemo i druge dvije knjige iz 1616.: *Beside Divkovića svrhu evanđelja nedjeljnih priko svega godišta* i *Nauk krstjanski s mnozi-jemi stvari duhovnijemi i vele bogoljubnijemi*. To neće biti samo pretisak onih starih izdanja od prije 400 godina, nego će tekst biti tiskan i u originalu, ali i u latiničkoj transkripciji, tako da će ga svi zainteresirani moći lako čitati.

O fra Matiji Divkoviću i njegovu djelu Franjevačka će teologija najesen organizirati znanstveni skup. Ova će se važna obljetnica u našoj franjevačkoj zajednici obilježiti i jednom svečanom akademijom u svibnju. Na našu inicijativu Hrvatska pošta Mostar tiskati će prigodnu poštansku marku. Nastojat ćemo da se na više mjesta, po župama također, organiziraju prigodne akademije i druge priredbe. Bit će sigurno i drugih zanimljivih projekata o kojima će naša kulturna javnost biti pravodobno obaviještena. A vjerojatno će i od drugih institucija u državi biti štošta organizirano, jer Divković nije samo franjevačka baština.

Knjižnice franjevačkih samostana i danas čuvaju kulturna blaga. Kolika je briga države, odnosno društvene zajednice, prema tim čuvarima kulture, povijesti i bogatstva ove zemlje?

- Kao i uvijek, franjevački samostani i danas čuvaju ono kulturno blago koje se uspješno spasilo od raznih požara, ratnih razaranja, pa i pljački tijekom burnih razdoblja povijesti. To nije veliko blago, ali je dakako neizmjerljivo vrijedno, nešto najdragocjenije u ovoj zemlji, i mi se s pravom time ponosimo. Ne može se reći da odgovorni u državnim institucijama nemaju sluha i osjećaja za potrebe naših samostana, knjižnica i muzeja. Oni s vremena na vrijeme ponešto i pomognu, prema svojim mogućnostima, ali je činjenica da država još ne uspijeva voditi sustavnu brigu o tom blagu i zadovoljiti potrebe standarda u tom smislu, nego se sami fratri snalaze kako znaju i umiju da to blago zaštite i očuvaju, ali i da ga učine dostupnim zainteresiranima kako znanstvenicima, tako i raznim drugim pohoditeljima i turistima. Bilo bi dobro kada bi šira javnost, od učenja u školama, do školskih ekskurzija i medija, dala veću važnost našem kulturnom

nasljeđu i bolje se upoznala s njim, da sve ne ostane samo na riječima. Nadam se da će i u tom pravcu doći bolja vremena.

Razgovarala: **Andrijana Copf**
dnevni-list.ba

SKUPŠTINA FRAMA-E BOSNE SREBRENE

Visoko - U Visokom, 21. i 22. siječnja održana je redovna godišnja skupština Frame Bosne Srebrene. Skupštini je nazočilo 28 bratstava, tj. 60 framaša uz 10-ak duhovnih asistenata. Skupštini je predsjedalo Područno vijeće na čelu s fra Matom Topićem. Tema je bila osvrta na prošlogodišnje aktivnosti, kako na provincijskoj razini, tako i na razini mjesnih bratstava. Uz to, predstavljene su planirane aktivnosti u ovoj godini.

U uvodnom pozdravu fra Mato je istaknuo kako je prošla godina bila plodonosna: osnovano je 10 novih bratstava, te danas područno bratstvo broji 38 framaških zajednica. Stavio je naglasak na veću unutrašnju organizaciju bratstva, naročito nakon što se usvoji Statut na nacionalnoj razini; na povezivanje bratstava i neformalna druženja između Framu; uključivanje studenata i radničke mladeži u Framu; rad sekcija, naročito glazbene, karitativne, ekološke...

Područni predsjednik, Dragan Glavaš predstavio je aktivnosti u ovoj godini. Uz već uobičajene aktivnosti, nastavit će se s obilježavanjem *Dana ekologije*, održat će se škola za animatore mjesnih susreta Frame, a ozbiljnije se razgovaralo i o organizaciji prvog Franjevačkog hoda u našoj Provinciji. Također su izabrani predstavnici za Nacionalnu skupštinu koja će biti održana u svibnju.

Drugog dana pristupilo se radu po skupinama iz kojeg se došlo do zaključka da će

franjevački hod biti organiziran na području od Brestovskog do Kraljeve Sutjeske, tako da se svaki dan prenoći u jednom od naših najstarijih samostana (Fojnica, Kreševo i Kraljeva Sutjeska). Dvanaest framaša sudjelovat će i na susretu Frame u Madridu u kolovozu.

Vjerujemo da će plodovi i ove skupštine bit vidljivi kako na razini mjesnih bratstava, tako i na razini Područnog bratstva.

13. OBLJETNICA SMRTI MISIONARA FRA VJEKE ĆURIĆA

Na današnji dan 31. siječnja 1998. u Kigaliju, glavnom gradu Rwande, ubijen je misionar fra Vjeko Ćurić, član franjevačke provincije *Bosne Srebrene*. Nakon pet godina zajedničkog života s fra Vjekom u Rwandi (1987-1992), njegova smrt duboko me je potresla. Ne mogoh se pomiriti s činjenicom njegovog ubojstva. Pretočih svoj bol u pismo koje podijelih s braćom u Provinciji, a danas, na obljetnicu njegove smrti, dijelim to s vama na web stranici:

Zbogom Vjeko, dragi Prijatelju!

Tu nedjelju navečer 1. veljače 1998, potmulu bol mi razlomi dušu... Ne mogoh povjеровати novostima na BBC-u u Ugandi... Tebe, fra Vjeko, koji si toliko ljubio svoje Ruandane, *gāre* kako si ih odmilja zvao, da te oni upućaju!?

A onda mi iz sjećanja dopru tvoje riječi, koje si nam znao ponoviti za naših rijetkih druženja: "Da, oni koje ja najviše volim... oni će meni doći glave..." I dođoše.

Da, Prijatelju, zadnjih godina ruandska drama postala je tvoja osobna. Tvoja je greška, kao i Isusova, što si toliko zavolio Ruandane! Nisi pristao na njihovo samoistrebljenje. Opirao si se zlu i s jedne i s druge i s treće strane.

Kad su ekstremisti većinskog plemena ustali da pokolju manjinsko ti si svoje vjernike sklonio u biskupijsko dvorište, provevši ih kroz bezbrojne barikade. Deseci tisuća života spašeni su jer si ti dragovoljno riskirao svoj život za njih, probijajući se dvaput tjedno do Burundija s teškim kamionom kako bi imali hrane da prežive.

Da, Jarane, tvoje umiranje započelo je prije četiri godine kad su se ekstremisti okomili na tebe što hraniš one koji su bili osuđeni da pocrkaju od gladi. Pričao si nam, šaleći se na svoj račun, kao i obično, kako su ti prijekali oružjem... stavljajući ti koplje, bajunetu i puščanu cijev pod grkljan... pa si poslije povraćao u šumi od jeda, kako ne razumiju da su braća... zašto se međusobno istrebljuju...

Dragi moj, ti si se brinuo za njih, ne za sebe. Kad su ekstremisti manjinskog plemena preuzeli vlast, a onda i osvetu u svoje ruke, ti nisi dopustio da novi deseci tisuća većinskog plemena poskapaju po zatvorima. Obilazio si ih s hranom, lijekovima, odjećom i utjehom Riječi Božje.

Sad oni isti ekstremisti kojima si ti spašavao živote ne podnose tvoju nedjeljivu ljubav. Kako je njihova svijest bolesno sužena, nisu te mogli svrstati u svoje kategorije *ili... ili*, jer ti si bio i za jedne i za druge, a ne samo za jedne protiv drugih.

Pričao si nam kako su te pokušali ukloniti nekoliko puta. Puščani meci još stoje u vratima, do vratku i stolici nakon što si uma kao svojim ubojicama prošle godine u našoj župnoj kući u Kivumu. Nagovarali smo te da odeš na odmor koji ti je itekako bio potreban, ali uzalud. Ti si želio dovršiti popravak tolikih u ratu razorenih kuća i gradnju novih za prognanike koji su se vratili iz Konga, tako da bi se mir konačno mogao nastaniti u našoj voljenoj Rwandi.

Sokole moj, zašto nisi digao ruke od svega kad si vidio kako je dubok ponor mržnje, osvete i nasilja?! Ljudski je prestrašiti se, obeshrabriti i pobjeći... Ta, toliki su to i učinili, neki su se poslije i vratili... Ali ne, ti onda ne bi bio fra Vjeko Ćurić, Hrvat, koga su bosanski ujacii odgajali da ljubi svoj narod ko dušu svoju i da bude uz njega kroz sve egzoduse...

Tvoje patnje umnažale su se bolnim iskustvima s mnogim međunarodnim nevladinim organizacijama. Na stotine njih pristizale su pod plaštem humanitaraca, a zapravo su to bili visoko izobraženi obavještajci velikih sila koje vode rat međusobno pod krinkom humanitarne pomoći. Raskrinkavao si ih, nisu mogli s tobom manipulirati, kao ni ekstremisti s obje zaraćene strane, i zato su te i te međunarodne fore imale na zubu.

Tebi je bilo jasno ko sunce kako je malena Rwanda (zajedno s Burundijem) postala velika žrtva međunarodnog konflikta između anglo-američkog s jedne i francuskog s druge strane sfere utjecaja. I jedni i drugi dopremali su oružje svojim zaslijepljenim pijunima, potičući ih na međusobnu osvetu sve do samouništenja. Sve s jednim razlogom: domoći se neizmjernog prirodnog bogatstva u velikom Kongu (bivšem Zairu).

Ti si vjerovao u pobjedu dobra u tome vrelom grotlu zla i učinio si sve što si mogao: darovao svoj jedini, mladi život za mir i pomirenje među zaraćenom braćom.

Tvoja nevino prolivena krv sjeme je iz kojeg, evo, već niče prvi plod: mlada afrička franjevačka zajednica. Tvoj primjer vjernosti Bogu i svome napaćenom ruandskom narodu slijede mlada afrička braća iz raznih naroda koji nastavljaju tvoje započeto svjedočanstvo... Oni, iz različitih plemena, žive kao jedna obitelj... šire svjetlo u tami... ljubav u ponoru mržnje...

Dragi fra Vjeko, hvala ti za hrabro svjedočanstvo zapečaćeno krvlju Nevinog Jaganjca: za tvoje svjedočanstvo ljubavi u oceanu mržnje, za tvoj mir u carstvu nemira, nasilja i osvete, za tvoju nadu u vrijeme potpunog beznađa!

Znam, tvoja je želja da mi, tvoja braća, nastavimo tamo gdje su tebe nasilno zaustavili. Ja ti to obećavam u naše ime!

Sad kad si ti u zajedništvu s Bogom, Ocem Ljubavi i Milosrđa, moli za sve nas, i u Africi i u Bosni, da uzmognemo vjerno služiti rastu Kraljevstva Božjega među svim ljudima i narodima, naročito među onima koji mu se ponajviše protive.

Zbogom Vjeko, dragi Prijatelju! Urabehoh, Inshuti yanjye! Ili bolje, do skorog viđenja!

Nairobi, 20.02.1998.
fra Pero Vrebac

U ŽUPI DONJA TRAMOŠNICA POSTAVLJENA BISTA FRA LOVRE MILANOVIĆA

Župa svetog Ivana Krstitelja – Donja Tramošnica, na sredini puta između Obudovca i Gradačca, bila je ove godine, u četvrtak 3. veljače, stjecište mnogobrojnih vjernika toliškog, dubravnog i tuzlanskog samostana, koji su došli da uz domaće župljane prisustvuju blagoslovu kipa sv. Ante Padovanskoga, djelo gospodina Dejana Durakovića, akademskog kipara, te biste fra Lovre Milanovića, djelo gospodina Ivana Križanca, akademskog kipara. Blagoslov kipa i biste pod svetom misom obavio je mons. dr. Mato Zovkić, toliški arhidakon, uz koncelebraciju tridesetak svećenika.

U parku do franjevačke kuće postavljena je bista jednog bosanskog fratra fra Lovre Milanovića, i velikana Franjevačke provincije Bosne Srebrene, koji je svojom mučeničkom smrću obilježio Bosnu i Hercegovinu, posebno Bosansku Posavinu.

Fra Lovro (Stjepan) Milanović rođen je u Sarajevu, 22. svibnja 1777., a umro u Turiću 3. veljače 1807. godine. Idući u Dubrave da pomogne svom stricu fra Franji ispovijedati, susreo je pijanog Muju Arnauta. Mimoišli su se i onda se Mujo vratio i zabio mu nož u leđa a onda još iz male puške, zvane kubura, ubio ga. Fra Lovrin grob časti se od same njegove

smrti. Vjernici se zavjetuju i dolaze na njegov grob iz Bosne i Hercegovine pa i susjedne Hrvatske. Veliki broj njih zna se okupiti na njegovu grobu, uoči mlade nedjelje, koncem kolovoza ili početkom rujna. Zavjetuju se oni, koji pate od glavobolje, oboljeli na živcima i od kostobolje.

Fra Velimir Bavrka

ČETRDESETA OBLJETNICA HKM CANBERRA

Canberra (12. 2. 2011.) - Hrvatska katolička misija u Canberri- Queanbeyan (1971.-2011.) proslavila je u subotu 12. veljače ove godine četrdesetu obljetnicu postojanja. Svečano misno slavlje u crkvi sv. Augustina u centru Farrer predvodio je canberrski nadbiskup Mark Coleridge u zajedništvu s provincijalom Bosne Srebrene fra Lovrom Gavranom i provincijalom Australije fra Paulom Smithom i drugim okupljenim svećenicima pristiglim iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i drugih Hrvatskih katoličkih centara Sydneya, Melbournea, Wollongonga, Adelaide i Brisbanea s kojima vjernici Canberre gaje dobrosusjedske i vjerničke odnose.

U prigodi 40. obljetnice Hrvatske katoličke misije u Canberri je od 9. do 11. veljače održana također trodnevna duhovna obnova koju su, slavljenjem misa s tematskim propovijedima, predvodili fra Stipo Karajica, duhovni pomoćnik u župi Sv. Marije Anđeoske u Sessvetskoj Sopnici, fra Zoran Mandić, župnik i voditelj svetišta sv. Ive Krstitelja u Podmilačju i fra Janko Ćuro, tajnik Provincije Bosne Srebrene.

Središnjem misnom slavlju uz velik broj vjernika, od kojih je skupina djece i odraslih bila obučena u narodne nošnje, pribivali su i veleposlanik Republike Hrvatske u Australiji Vincencije Biuk sa obitelji i veleposlanik Bo-

sne i Hercegovine u Australiji Damir Arnaut sa suprugom Sanjom.

Oca nadbiskupa, goste i okupljene vjernike na početku je pozdravio voditelj HKM Canberra fra Miroslav Mandić, koji je ukratko predstavio povijest djelovanja misije u Canberri kao jedne veoma važne spone u očuvanju vjere, kulture, jezika, baštine Hrvata nastanjenih na ovim prostorima Australije.

Zahvalio je Bogu koji je četrdeset godina pratio hrvatsku zajednicu Canberra svojim blagoslovom, te molio snagu za buduće misijske godine. Zahvalio je nadbiskupu Coleridgeu, kao i cijeloj Nadbiskupiji i domaćoj Crkvi na domaćinskom udomljenju mnogih vjernika doseljenih iz raznih zemalja na ove prostore, tako i mnogih Hrvata doseljenih iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Nakon mise nadbiskup Coleridge je pred crkvom blagoslovio podignuti zavjetni kip bl. Alojzija Stepinca, rad hrvatskog akademskog kipara Ante Jurkića.

Pozdrav i zahvalu u ime pastoralnog vijeća nadbiskupu i okupljenim gostima i vjernicima prigodnim riječima izrekao je Drago Turčić.

Misno slavlje uzveličao je skladnim pjevanjem misijski zbor pod ravnanjem Leopolda Melek.

Nakon mise za sve okupljene goste i vjernike upriličen je duhovno-kulturni i zabavni program i zakuska.

Misija u Canberri je službeno osnovana 13. ožujka 1971. god. i povjerena je redovnicima Franjevačke provincije Bosne Srebrene sa sjedištem u Sarajevu. Prvi voditelj misije bio je fra Mato Bonić od 1970. do 1986. god. Vođenje misije preuzeo je 1986. god. fra Tvrtko Gujić i bio njezin voditelj sve do 2002. god., kada je vođenje misije preuzeo fra Anto Šimunović i bio voditelj misije sve do 2008. godine, kada je dekretom biskupijskih i redovničkih poglavara voditeljem misije sredinom 2008. god. imenovan fra Miroslav Mandić, koji je i danas njezin voditelj.

Neko vrijeme u misiji su djelovali i fra Mato Martić, fra Vjeko Tomić i fra Drago Prgomet.

fra Stipo Karajica

MOLITVA ZA ZVANJA U USKOPLJU

Uskoplje - Bogoslovi Bosne Srebrene posjetili su 6. ožujka župu Uskoplje. Zajedno s brojnim Uskopljacima sudjelovali su na euharistiji u 11 sati koju je predvodio fra Mato Topić, definator Provincije i promicatelj duhovnih zvanja.

Kao što je fra Mato na početku istaknuo, bogoslovi i njihovi odgojitelji fra Marinko Pejić i fra Danimir Pezer došli su iz dva razloga: najprije da zahvale župi Uskoplje što je našoj Provinciji dala šestoricu bogoslova koji se sada kao studenti teologije pripremaju za svećeničko zvanje. Osim toga, došli su i drugim mladićima i djevojkama približiti franjevaštvo i oduševiti ih za franjevački način života.

Fra Mato je u propovijedi govorio o izazovima s kojima se predvodnici u vjeri suočavaju, ali i o potrebi za takvim ljudima koji će upućivati na Isusovu poruku kao na čvrstu stijenu na kojoj osoba može graditi svoj život.

Nakon euharistije uslijedio je kratki program u kojem su dvojica bogoslova govorili o franjevačkom pozivu, o svom dolasku u sjemenište odnosno postulaturu te o životu u novicijatu i na Teologiji. Ovaj program i misu svojom pjesmom i svirkom animirao je VIS Jukić, a druženje sa župljanima nastavljeno je i nakon službenog programa.

Nije nikakva novost statistička činjenica da u cijeloj Europi opada broj ljudi koji se odlučuju na svećenički ili redovnički poziv. Crkva u Bosni i Hercegovini još uvijek je daleko od razmjera kojima se taj broj smanjuje u nekim drugim europskim zemljama. Međutim, kao što nema razloga za paniku, nema razloga ni za neutemeljeni optimizam. Zato je ovaj posjet imao za cilj ne samo promovirati duhovna zvanja, nego i potaknuti one koji su se već odlučili za redovništvo da ga žive autentično.

Fra Nikola Kozina

SV. JOSIP, ZARUČNIK BDM

Gornja Dubica, 19. ožujka 2011. - Svetkovina sv. Josipa, Djevičinog zaručnika, Isusova poočima ili, kako ga još nazivaju, šutljivog sveca, središnje je slavlje mjeseca ožujka. Nazivaju ga šutljivim jer evanđelja ne prenose niti jednu jedinu njegovu riječ. Ime Josip hebrejskoga je podrijetla i znači *neka Bog pridoda*. I Bog je i *pridodao* sv. Josipa svome otkupiteljskom planu ljudskoga spasenja tako što je on bio, iako ne naravni, zakonski Isusov otac. Iz toga razloga sv. Josip ima najpovlaštenije mjesto poslije Isusa i Marije. Sv. Josip je zaštitnik Crkve, a u lipnju 1687. godine Hrvatski ga je Sabor izabrao za nebeskog zaštitnika Hrvatskog Kraljevstva, odnosno hrvatskog naroda. Ovaj veliki svetac slavi se 19. ožujka, u mjesecu koji mu je i posvećen.

Tako, 19. ožujka 2011. godine, među nekoliko župa u Bosni koje svoj patron slave na ovu svetkovinu, i župa Gornja Dubica je svoj patron obilježila na svečaniji način. Uoči patrona slavile su se sv. mise trodnevnicе na kojima su se okupljani vjernici pripremali za proslavu svetkovine.

Na samu svetkovinu slavile su se dvije sv. mise – jutarnja i pučka – koje je predvodio meštar franjevačkih novaka provincije Bosne Srebrene fra Marko Ešegović, a novaci su pjesmom uzveličali misno slavlje te čitali misna čitanja i molitvu vjernika. Na pučkom misnom slavlju u jedanaest sati, osim predvodnika misnog slavlja fra Marka, u koncelebraciji su bili fra Velimir Bavrka, župnik, fra Bono Kovačević, župni vikar, fra Ivica Vidak, župnik u Svilaju, fra Mladen Jozić, župnik u Potočanima, fra Božo Lujić, profesor biblike, te još nekoliko svećenika iz doborskog i derventskog dekanata. Na ovom misnom slavlju okupio se prilično velik broj vjernika koji su dubičku crkvu ispunili do posljednjega mjesta.

U propovijedi se fra Marko osvrnuo na brižljivog Josipa, koji nije bio čovjek od ve-

likih riječi, nego čovjek od djela, koji je znao komunicirati s Bogom te svoju volju uvijek podvrgavao volji Božjoj. Takve su odlike potrebne današnjem čovjeku i trebao bi ih naučiti od Josipa i svakodnevno provoditi u životu.

Na kraju misnog slavlja župnik fra Velimir je svim Josipima čestitao imendan, zahvalio svećenicima, propovjedniku fra Marku i novacima na odazivu te ih zajedno s časnim sestrama pozvao na ručak u župnu dvoranu. Predstavio je i umjetnika koji uređuje interijer crkve te istaknuo da će posveta crkve biti 31. srpnja ove godine.

Fra Želimir Gogić

S ISUSOM NA BRDU

Šikara - Na drugu korizmenu nedjelju, 20. ožujka 2011. godine, novaci Franjevačke provincije Bosne Srebrene s mešтром fra Markom Ešegovićem nastupili su u župi Šikara – nedaleko od Tuzle – u kojoj su prije osam mjeseci obukli franjevački habit. Svojim pjevanjem uzveličali su jutarnju i pučku misu, a prije pučke mise otpjevali su Križni put prema kiticama Gospinog plača. Obje sv. mise u koncelecijaciji mjesnog župnika fra Marka Lovrića predvodio je meštar fra Marko.

U propovijedi je fra Marko govorio o nedjeljnom Evandelju koje opisuje Gospodinovo preobraženje na gori i učenike koji su se htjeli tu nastaniti jer im je bilo dobro. Nedjeljno slavljenje euharistije je nešto poput preobraženja, no nije vrijeme građenja sjenica, jer put ide dalje. To je put na kojemu nas prati onaj kojega primamo u svetoj pričesti, put na kojem nedjeljna misa prosvjetljava svakodnevnicu.

Na kraju sv. mise župnik je zahvalio meštru i novacima na lijepom propovijedanju i pjevanju, nakon čega je meštar fra Marko ukratko opisao što znači biti franjevac i kako se postaje.

U večernjim su satima meštar i novaci imali nastup u župnoj crkvi sv. Petra u Tuzli, gdje su ponovo pjevali put križa i slavili sv. misu.

Fra Želimir Gogić

MRV U BIH OSUDILO VANDALSKI ČIN KRAĐE BISTE FRA GRGE MARTIĆA

Sarajevo - Međureligijsko vijeće u BiH je u sklopu projekta «Monitoring napada na vjerske objekte i druga mjesta od značaja za crkve i vjerske zajednice u BiH» dobilo prijavu o krađi brončano-bakrene biste fra Grge Martića, umjetničkog djela Ivana Meštrovića, jednog od najvećih kipara 20. stoljeća. Ovo umjetničko djelo, neprocjenjive vrijednosti, ukradeno je tijekom noći 8. i 9. 3. 2011. iz dvorišta samostana Sv. Bonaventure i Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, prodano u Kakanju gdje je razbijeno u dijelove i preprodano u Ilijašu. Policija je kradljivce ubrzo pronašla, te vratila dijelove biste Franjevačkom samostanu u Visokom.

Međureligijsko vijeće u BiH najstrože osuđuje ovaj vandalski čin krađe umjetničkog djela iz dvorišta samostana, i sve druge napade na vjerske objekte i druga mjesta od značaja za crkve i vjerske zajednice.

„Koristimo ovu priliku da zahvalimo službenicima Policijske uprave Visoko i drugim organima vlasti na istaknutoj podršci i solidarnosti. Nadamo se kako će počinioci ovakvog vandalskog čina biti adekvatno kažnjeni“, stoji u priopćenju MRV u BiH. (kta/mrv)

IN MEMORIAM

RUŽA RADMAN R. LIPOVAC (1934. – 2010.)

U nedjelju 12. prosinca 2010. preminula je blago u Gospodinu Ruža Radman r. Lipovac. Ruža je rođena u Barlovcima 1934. godine od oca Ive i majke Mare r. Lipovac. Udala se za Peru Radmana iz Šargovca, župa Petrićevac. Živjeli su 42 godine u braku i dobili četiri sina: Ivu, Antu, Josipa i Vilija. Dvojica njihovih sinova postali su fratri – svećenici, profesori i ugledni članovi naše provincije fra Ivo i fra Vili. Obiteljska kuća Radmanovih bila je mjesto gdje su se fratri rado navraćali i uvijek bili dobrodošli. Ružu život nije poštedio patnje, osobito je to osjetila u zadnjem ratu. Izbjegli su iz rodnog kraja i nastanili se u Livnu. Godinu dana nakon rata umire joj muž Pero, a prije tri godine naglo je umro i najstariji sin fra Ivo.

Ruža je sahranjena na goričkom groblju u Livnu. Uz sudjelovanje drugih svećenika, sprovodne obrede vodio je gvardijan fra Anđelko Barun, a svetu misu zadušnicu fra Marijan Karaula, vikar Provincije.

Pokoj vječni, daruj joj Gospodine!

Fra Marinko Baotić